LAISVE
Semi-Weekly
102-02 Liberty Ave.
Ozone Park 17, N. Y.
Tel. MIchigan 1-6887

Entered as second class matter at the Post Office of Jamaica, N. Y., under the Act of March 3, 1879.

LAISVĖ
THE LITHUANIAN SEMI-WEEKLY

LAISVĖ—LIBERTY
Dukartsavaitinis
Dalyje Queens apskrities (N. Y.) $10.00
Kanadoje $10.00
Kitur užsienyje ..... 12.00$
Jungtinėse Valstijose $9.00
Pavienio egzemp. kaina 10 centų

PRICE 10c A COPY

No. 31 * * * * * Ozone Park 17, N. Y. Penkt., baland. (April) 19, 1963 * * * * * METAI 52-ji

KRISLAI

Plienas ir prezidentas
Gali būti audrų...
Pamoka iš nelaimės
Apie įžymųjį kovotoją
"Geros valios žmonėms"
Jie apie savuosius
Ar gali pragyventi?

— Rašo **A. Bimba** —

Visiems dabar aišku, kad mūsų prezidentas nusilenkė plieno trustui. Jau leidžia jam plieno kainą kelti be didelio protesto.

O tai reiškia, kad vėl visos kainos pakils. Plieno trustą paseks kitos monopolijos.

Kaip bus su darbininkų algomis? Čia jau kita istorija. Prezidentas jau perspėjo mūsų darbo unijas, kad jos nereikalautų darbininkams algų pakėlimo.

Bet streikų audra gali kilti, turėtų kilti. Šiemet vieno milijono organizuotų darbininkų kontraktai (sutartys) su samdytojais pasibaigs. Kainų kilimas vers darbininkus reikalauti algų pakėlimo.

—:—

Povandeninio atominio laivo "Tresher" nuskendimas su 129 jaunomis gyvybėmis tikrai baisi nelaimė. Visi tyrinėjimai, visi ieškojimai kaltininkų žuvusiųjų nebeprikels.

Be to, juk tikraisiais nelaimės kaltininkais yra tie, kurie priešingi nusiginklavimui ir atominių ginklų uždraudimui.

Išvada turėtų būti aiški: kurie norite panašių nelaimių išvengti, kovokite už taiką, už visišką nusiginklavimą!

Bet, žinoma, nei mūsų valdovai, nei admirolai apie tokią išvadą nė nesapnuoja. Jų sąžinė rami: jie pasiuntė žuvusiųjų šeimoms užuojautą...

—:—

Štai dar šilta mano rankoje šiemet Vilniuje gražiai išleista stora knyga "Už liaudies laimę." Tai rinkinys atsiminimų, laiškų, korespondencijų, pranešimų vieno iš įžymiausių lietuvių tautos sūnų—**Karolio Didžiulio** (Grosmano). kurio gyvųjų tarpe jau nebėra nuo 1958 metų. Tai buvo kovotojas, kurio dvasios ir ryžto nepalaužė nei vargas, nei persekiojimai ,nei devynerių metų buržuazinis Lietuvos kalėjimas.

Puikų knygai įvadą apie Didžiulio gyvenimą ir veiklą pateikia jo ilgametis draugas ir bendražygis R. Šarmaitis.

Ši graži knyga, man atrodo, turėtų tarnauti tiesiog neišsemiamu įkvėpimo šaltiniu šauniajam Lietuvos jaunimui. Matysite, su kokiu pasiaukojimu ir atsidavimu jūsų tėvai ir motinos darbavosi ir kovojo, kad nūdien jūs galėtumėte kurti naują ir šviesų gyvenimą.

—:—

Bet štai taipgi mano rankoje anglų kalba taip pat Lietuvoje išleista anglų kalba brošiūraitė **"Do You Know This Man?"** Tai informacija apie karinį kriminalistą Antaną Impulevičių, kurį grąžinti į Lietuvos teismo rankas jau seniai iš Dėdės Samo reikalauja tarybinė vyriausybė. Su šita informacija turėtų susipažinti amerikiečiai, kurie nė nežino, kokie sutvėrimai yra užteršę mūsų amerikinį gyvenimą.

—:—

Popiežius savo garsiąją encikliką apie taiką skiria **"visiems geros valios žmonėms."** Aišku, kad jis neturėjo galvoje mūsų lietuviškų klerikalų, neigi, pasakysiu, menševikų. Visi jie tebegieda senąją

(Tąsa 6-tam pusl.)

Atsiliepimai apie Vatikano encikliką

New Yorkas. — Karo kurstytojų spauda rašė, kad popiežius, pasisakydamas už taikų sugyvenimą, "eina pagal komunistų liniją". "The Long Island Press" savo rašiniui uždėjo antraštę: "Sovietinis pasaulis sveikina popiežiaus atsišaukimą".

Roma. — Komunistų dienraštis "L'Unita" rašo, kad pasaulis turėtų sekti popiežiaus atsišaukimą ir visus nesutikimus rišti pasitarimų keliu.

Madridas. — Ispanijos fašistų spauda rašo, kad popiežiaus pasisakymas prieš atominius ginklus ir už taikų žmonių sugyvenimą "prie esamų sąlygų yra neaiškus".

Maskva. — Socialistinių šalių spauda sveikina popiežiaus pasisakymą prieš atominius ginklus, ir už visų šalių taikų sugyvenimą.

Kubos pabėgėliai spiria J. Valstijas pulti Kubą

Miami, Fla. — Kubos pabėgėliai, priešakyje su Jose Miro Cardona, išleido 23 puslapių piktą pareiškimą, kuriame kaltina prezidentą Kenedį ir JAV Valstybės departamentą už "sulaužymą pasižadėjimo pulti Kubą".

Kubos pabėgėliai sako, kad JAV prezidentas Kenedis, pasitarime su pabėgėlių vadais Baltajame Name, kur dalyvavo ir Justicijos sekretorius, prezidento brolis Robertas Kenedis, sakė, kad Kubos "paliuosavimas bus atliktas per militarinį veikimą. Tam užteks JAV šešių divizijų, ir tada jis ragino Kubos pabėgėlius stoti į Jungtinių Valstijų armiją". Pabėgėliai sako, kad dabar prezidentas Kenedis ir JAV vyriausybė pasirinko "koegzistencijos kelią su Kuba ir nepildo pabėgėliams duoto pasižadėjimo".

Washingtonas. — Jungtinių Valstijų Valstybės departamentas pareiškė, kad Kubos pabėgėliai reikalauja tokio veikimo prieš Kubą, kuris reikštų karą. JAV Valstybės departamentas sako, kad Kubos pabėgėliai iškraipo prezidento Kenedžio mintį. Ir, tarpe kitko, sako:

"Jungtinių Valstijų vyriausybė, prie esamų sąlygų, nėra pasirengus tam, kad suteiktų Kubos pabėgėliams autoritetą nusakyti Jungtinių Valstijų politiką ir planus linkui Kubos... Taipgi nėra pasirengus suteikti pabėgėlių vadams $50,000,000, kad jie galėtų moblizuoti armiją karui prieš Kubą."

IŠ VISO PASAULIO

Damaskas. — Ir Jameno respublika padavė prašymą priimti ją į Jungtinę Arabų Respubliką, kurią sudarys Egiptas, Sirija ir Irakas.

Washingtonas. — Raketų ir lėktuvų gaminimo Boeing Co. pakėlė dėl 40,000 darbininkų algas ir pasirašė naują kontraktą.

Ženeva. — Atsidarė parlamentarinė konferencija, kurioje dalyvauja virš 200 atstavų nuo 40 valstybių.

Sidnėjus. — Tūkstančiai australiečių protestavo prieš steigimą JAV karo bazių.

Vakarų Berlynas. — Miesto ribose virš 4,000 JAV karininkų ir karių laiko karinius pratimus.

Bona. — JAV ambasadorius W. C. Dawlingas išvyko į Washingtoną. Jo vietą užima G. C. McGhee.

Saigonas. — Pietų Vietnamo partizanai atakavo valdžios dalinius Mekongo upės srityje.

Maskva. — Dienraštis "Pravda" rašo, kad SEATO bando palaikyti pietrytų Azijos žmones kolonializmo vergijoje.

Londonas. —Kinijos prekybos ministras Liu Gusanas Anglijoje bus per tris savaites.

Pekinas. — Kinija planuoja statyti kelias galingas elektros gaminimo hidroelektrines.

Tokio. — Japonijoje sustreikavo 110,000 plieno darbininkų. Jie reikalauja algų pakėlimo.

Rio de Janeiro. — Brazilija stato penkis laivus Meksikai, už kurių pastatymą gaus 10,000,000.

Paryžius. — Numatoma, kad Prancūzija priims JAV politiką atominių ginklų klausime.

San Francisco, Calif. — Sulaukęs 86 metų amžiaus mirė generolas W. C. Sweeney.

Poetas Just. Marcinkevičius Amerikoje

Balandžio 17 d. vėlokai vakare į Niujorką Francūzų linijos lėktuvu atlėkė 27-ių asmenų tarybinių turistų grupė. Jų tarpe yra įžymus Lietuvos poetas **Justinas Marcinkevičius,** taipgi Vilniaus Pedagoginio instituto docentas **Sigitas Kregždė.**

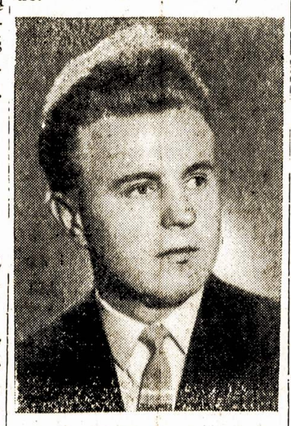

Justinas Marcinkevičius

Turistų grupėje yra visokių tarybinių tautų žmonių ir visokių profesijų: rašytojų, mokytojų, žurnalistų, darbininkų; yra vyrų, yra ir moterų. Ir vis jauni žmonės.

Turistai JAV bus apie mėnesį laiko. Jų numatyta kelionė po Jungtines Valstijas yra tokia:

Balandžio 19 dieną išvyksta iš Niujorko.

Balandžio 19-24 dd. bus Springfield, Mass.

Balandžio 24-29 dd. — Pittsburgh, Pa.

Bal. 29 — gegužės 4 dd.— Columbus, Ohio.

Gegužės 4-9 dd. — Washington, D. C.

Gegužės 9-11 dd.—Philadelphia, Pa.

Gegužės 11-15 dd. — Niujorke.

Smulkiau apie svečius bus parašyta sekamuose "Laisvės" numeriuose.

100,000 anglų demonstravo prieš atominius ginklus

Londonas. — Pirmadienį, balandžio 15 d., nuo 70,00 iki 100,000 anglų susirinko į Hyde Parką ir demonstravo reikalaudami uždrausti atominius ginklus.

Tai buvo ketvirta diena anglų demostracijų už taiką. Desėtkai tūkstančių žmonių atmaršavo į Londoną apie 100 mylių iš Aldermastono, Berkshire ir daugelio kitų miestų.

Susirinkime kalbėjo senelis mokslininkas Bertrandas Russelis. Jis sakė, kad Anglijos ir kitų Vakarų valstybių vadai pasirinko atominio karo kelią, kad ant šimtų milijonų žmonių kapų bankininkai galėtų lobti... Russellis sakė, kad Anglijos valdžia slepia nuo laudies savo karo planus ir apgaudinėja žmones kalbėdama neva už taiką.

Tuo kartu demonstrantai išplatino desėtkus tūkstančių brošiūraičių, kuriose iškeliama viešumon Anglijos atominio karo planai.

Dabar Anglijos valdžia labai nustebus, kaip taikos šalininkai sužinojo apie tuos planus. Ji nei nebando tą užginčyti, tik įsakė slaptajai policijai susekti, kas išdavė tuos planus.

Demonstraciją puolė apie 700 raitų ir pėsčių policininkų ir virš 1,000 civiliniais rūbais apsirengusių šnipų. Įvyko keli susirėmimai. Virš desėtką policininkų demonstrantai numetė nuo arklių. Policija suėmė apie 30 demonstrantų.

Great Neck, N. Y.

Pats mūsų senas veikėjas ir mylimas draugas Povilas Bečis telefonu pranešė mums liūdną žinią, kad po gana ilgos ir sunkios ligos mirė jo duktė OLGA JEAN BECHIS. Jos palaikai pašarvoti 190 Middleneck Road, Fliedner Funeral Home. Velionė bus laidojama šeštadienį, balandžio 20 d., 10 val. ryto.

Visas "Laisvės" personalas reiškiame giliausią užuojautą draugams Bečiams šioje didelio liūdesio valandoje.

Londonas. —Anglijos geležinkeliečiai ruošiasi prie streiko.

Budapeštas. — Vengrijoje amnestavo 3,500 politinių kalinių.

Kubos pabėgėliai provokuoja karą

Washingtonas. — Kubos pabėgėliai bando priversti prezidentą Kenedį eiti jų padiktuotu keliu. Jie ir respublikonai puola Kenedžio dabartinį nusistatymą Kubos klausime ir reikalauja invazijos į Kubą.

Didesniam spaudimui pabėgėlių vadas Miro Cardona neva buvo padavęs rezignaciją iš vadovybės. Kubos pabėgėlių komitetas rezignacijos nepriėmė, bet piktai kritikavo Kenedžio politiką. Prie jų prisidėjo tokie, kaip senatorius Goldwateris ir N. Y. gubernatorius Rockefelleris.

Washingtonas. — 1962 metais JAV Buvo javais apsėta 288,000,000 akrų.

TSRS už pašalinimą A-bombų iš Afrikos

Maskva. — Balandžio 15 dieną Afrikoje buvo minima "Laisvės diena". Ta proga Tarybų Sąjungos Komunistų partijos dienraštis "Pravda" pateikė redakcini, kuriame reikalauja, kad būtų baigtas kolonializmas, ir kad iš Afrikos būtų pašalintos atominės bombos.

"Pravda" aštriai kritikavo Prancūzijos imperialistus, kurie Sacharoje nuolatos bando atomines bombas. "Pravda" reikalauja, kad Portugalija pasitrauktų iš Angolos ir Mozambikos.

"Laisvės dienos" minėjimą paskelbė Afro-Azijos Solidarumo organizacija, kuri prieš keleris metus abiejų šalių konferencijoje buvo suorganizuota.

Maskva. — TSRS mokslininkai gręžia gilią skylę į Žemę Kurilų saloje.

Sako: Nuskendęs submarinas skleis radioakciją

Maskva. — Tarybų Sąjungos patyręs admirolas Ivanas Isakovas rašo, kad Jungtinių Valstijų atominis submarinas "Thresher" nuskendo, nes blogai buvo pastatytas. Jis sako, kad JAV stato su didžiausia paskuba ir nepastato submarinus tvirtai, o antra, kad JAV admirolai vertė submarino komandą daryti tokius bandymus, kokiems jis nebuvo paruoštas. Toliau admirolas Isakovas rašo, kad nuskendęs submarinas su atominėmis medžiagomis sudaro radiacijos pavoju. Jis rašo:

"Nuskendęs Jungtinių Valstijų atominis submarinas su atominiais variklio užtaisymais ir raketomis sudaro dar dideli radiacijas pavojų ir todėl, kad jis nuskendo šiaurinėje Gulf-treamo srovėje, nes vandens tekėjimas plaukia į Niufaundlendo salos žuviningkystės sriti... Neišvengiamai radiacijos pavojus pasiskleis tarp New Yorko, Bostono ir Niufaundlendo Atlanto vandenyne.

Washingtonas. — JAV admirolas H. G. Rickoveris, kuris skaitomas "atominių submarinų tėvu", nes jis yra jų šalininkas, sako, kad nuskendęs submarinas nesudaro radioakcijos pavojaus.

Jungtinių Valstijų karo laivyno specialistai įsakė patikrinti planus ir statybą naujų dvidešimt dviejų atominių submarinų, kurie statomi panašūs į nuskendusį. Šis JAV admirolų elgesys patvirtina TSRS admirolo Isakovo išvadą, kad "Thresher" nebuvo pakankamai tvirtai pastatytas.

Vėliausios žinios

Havana. — Kubos vyriausybė paskelbė, kad Fidelis Kastro gavo Tarybų Sąjungos pakvietimą vykti į Maskvą. Kubos premjeras vyks į Tarybų Sąjungą gal pirm Gegužės pirmosios.

Adenas. — Tarp Jemeno respublikos dalinių ir monarchistų įvyko susirėmimas Saudi Arabijos pasienyje. Iš abiejų pusių krito virš 500 žmonių.

Princeton, N. J. — Sulaukęs 82 metų amžiaus mirė žymus chirurgas Dr. A. O. Whipple.

Vientiane. — Laoso karieji sumušė priešus Plane des Jarres srityje.

Londonas. — F. Errollis, Anglijos prekybos tarybos prezidentas, vyks pasitarimams į Kiniją.

Londonas. — Vladimiras Aškenazis, TSRS pianistas, pasilikš gyventi Anglijoje.

Jakarta. — Traukinys išėjo iš bėgių ir nelaimėje žuvo 37 žmonės.

Maskva. — Balandžio 14 dieną TSRS mokslininkai išsiuntė 14-tą satelitą vardu "Kosmosas". Jis skraido aplinkui Žemę apibėgdamas per 92 minutes.

Roma. — Velykų dieną Šv. Petro aikštėje buvo susirinkę 300,000 žmonių išklausyti popiežiaus kalbos už taiką.

Maskva. — TSRS paskyrė militarinių raketų jėgų komandieriumi maršalą Nikalojų Krylovą.

Oslo, Norvegija.—Nukrito lėktuvas ir žuvo 12 žmonių.

Saigonas. — Čia vėl įvyko didelis gaisras, sudegė 1,000 gyvenimo namų, liko 6,000 benamių.

Portsmouth, N. H.—JAV karo laivyno specialistai mano, kad submarinas "Thresher" sulūžo.

Berlynas. — Vokietijos Demokratinė Respublika nedidins savo armijos.

Helsinkis.—TSRS ir Suomija padidins prekybą.

LAISVE LITHUANIAN SEMI-WEEKLY

PUBLISHED BY THE LAISVE, INC.

Published Tuesdays and Fridays, except in case of Holidays
102-02 LIBERTY AVENUE, OZONE PARK 17, N. Y.
Entered as second class matter at the Post Office of Jamaica, N. Y.
Established April 5, 1911 — ROY MIZARA, Editor

SUBSCRIPTION RATES:

United States, per year, ...	$9.00	Canada, Lat. Amer., per year,	$10.00
United States, per 6 months	$5.00	Canada, Lat. Amer., 6 months,	$5.50
Queens Co., per year	$10.00	Foreign countries, per year,	$12.00
Queens Co., per six months	$5.50	Foreign countries, 6 months,	$6.50

Dar penki!

JUSTICIJOS DEPARTAMENTO sekretorius Robert Kenedis šaukia dar penkius asmenis į SACB (Subversive Activities Control Board) apklausinėjimui, o tai reiškia vertimui registruotis "svetimos valstybės agentais."

Penki šaukiamieji asmenys yra sekami: Irving Potash, Will Weinstone, Mildred McAdory ir Daniel Rubin—iš Niujorko; Thomas Nabried,—iš Filadelphijos.

Ligi šiol jau penkiolika asmenų buvo "tyrinėti" (su šnipų pagalba), dabar dar penkius prideda. Įdomu tai, kad pirmųjų penkiolikos apeliacijos yra įteiktos federaliniam teismui; įdomu tai, kad visas reikalas atiduodamas teismui, kad jis išspręstų McCarrano akto teisėtumą. Mums rodosi, valdžia turėtų palaukti, kuo užsibaigs teismuose bylos anų penkiolikos. Bet ne! Justicijos departamentas ieško, gaudo, verčia registruotis bet kokius "nužiūrėtus asmenis" vis tik tam, kad padarytų gynėjams daugiau išlaidų, kad įvarytų baimės pažangiuosiuose darbo žmonėse.

Yra įkurtas Gus Hall—Benjamin J. Davisui ginti komitetas, kurio pirmininkė —Elizabeth Gurley Flynn. Jinai praneša, kad šis komitetas gins ir penkis suminėtuosius asmenis. Advokatai: John J. Abt ir Joseph Forer.

Elizabeth Gurley Flynn atsišaukia į visuomenę, kad ji padėtų padengti bylinėjimosi išlaidas, taipgi, kad žmonės siųstų Justicijos departamento sekretoriui protestus dėl puolimo ir persekiojimo nekaltų darbininkų klasės veikėjų. Ji prašo visuomenės aukoti apsigynimui kas po kiek išgali. Adresas: Hall-Davis Defense Committee, Room 1225, 22 East 17th St., New York 3, N. Y.

JAV ir dipukai

JAV YRA DAUG KUBOS pabėgėlių - kontrevoliucionierių. Juos mūsų šalies valdžia globoja, jiems teikia finansinę pagalbą, jiems moka algas ir kitokiais būdais šelpia.

Kubos kontrevoliucionieriai sako: mes nuverstume Kastro vyriausybę Kuboje, jei tik mums JAV "padėtų". Kitais žodžiais: jie visa daro, kad JAV įsitrauktų į karą prieš revoliucinę Kubą, kad juo greičiau grąžintų ten fabrikantų ir dvarininkų viešpatavimą.

Vienas bandymas jau buvo padarytas—prieš dvejus metus laiko ten buvo bandyta padaryti invaziją, bet ji nepavyko; Kubos liaudis sumušė įsiveržėlius, daugiau kaip tūkstantį jų paėmė į nelaisvę. Tik neseniai karo belaisviai buvo grąžinti į JAV, ir prezidentas Kenedis juos mielai sveikino, teikdamas viltį, kad bus kita invazija, "kuri laimės".

Na, ir Kubos kontrevoliucionieriai laukia—laukia, kada gi bus kita invazija į Kubą, kada JAV pradės karą.

Tų kontrevoliucionierių vadas tūlas Jose Miro Cardona aną dieną apkaltino prezidentą Kenedį tuo, kad jis nesilaikąs savo duoto žodžio, kad užuot pradėjęs prieš Kubą karą, prezidentas ieško taikaus sambūvio, koegzistencijos.

Valdžia nebegalėjo dėl šio kaltinimo tylėti. Valstybės departamentas pareiškė, kad prezidentas Kenedis jokių panašių Cardonai pažadų niekad nėra davęs. Valstybės departamentas sako: pabėgėliai neturį teisės nustatyti Jungtinėms Valstijoms užsieninės politikos; jeigu Valstybės departamentas, sako pareiškimas, klausytų Kubos dipukų kontrevoliucionierių, tai tuojau prasidėtų tarp JAV ir Kubos karas, o tas karas galėtų virsti pasauliniu.

Kitais žodžiais, Valstybės departamentas jau atsisako šokti pagal Kubos kontrevoliucionierių muziką.

Kaip žinia, tas pats Cardona andai reikalavo, kad JAV valdžia paskirtų jam $50,000,000 organizavimui Kubos pabėgėlių armijos, kuri galėtų kariauti prieš Kubą. Valdžia atsisakė tai daryti.

Kaip matome, JAV valdžia prisivirė tiek daug košės su Kubos pabėgėliais, kad dabar jau nebežino, kas ją išvalgys.

— o —

NE VIEN TIK KUBOS pabėgėliai sudaro galvosukį Dėdei Samui; tą patį daro ir kitų šalių pabėgėliai, atplaišos įvairių socialistinių tautų.

Paimkime lietuviškus "vaduotojus"—jie taip pat nori, kad JAV jiems "padėtų", kad skelbtų karą Tarybų Sąjungai, kad sudarytų sąlygas jiems grįžti į Lietuvą smaugti darbo žmones. Panašiai daro ir Lenkijos, ir Čekoslovakijos, ir Vengrijos, ir kitų socialistinių šalių dipukai. Vieno dalyko jie nori: tegu JAV jiems "padeda", o jie patys išlaisvinsią tas šalis be didelio vargo.

Ir tik pagalvokime, kas būtų, jei JAV klausytų tų liaudies priešų, jei eitų jiems "padėti". Būtų karas, — baisus, pasaulinis karas. Nereikia nei sakyti, kad Washingtono valdžia karo dabar nenori, bijo, nes tai, be kitko, padarytų kapitalizmui galą.

Vėliausi duomenys iš Washingtono skelbia, kad valdžia pradės atimdinėti visokias kontribucijas, teikiamas dipukams. Lietuviškieji "veiksniai" jau pradeda rėkti, skųstis, kad juos Kenedis nuskriausiąs.

Iš savo pusės mes pasakysime: su Kuba reikia atsteigti diplomatinius ir prekybinius ryšius. Reikia pripažinti Lietuvos tarybinę respubliką, gyvuojančią jau daugiau kaip 20 metų. Reikia atimti iš dipukų visokias privilegijas, kad jie, jomis naudodamiesi, negalėtų drumsti ramybės mūsų šalyje.

KAS KĄ RAŠO IR SAKO

DAR APIE TĄ JŲ KONGRESĄ

Nors jau pas mus buvo rašyta apie klerikalų ir fašistų ruoštą Pietų Amerikos lietuvių "kongresą," vykusį Montevidejuje, tačiau ne pro šalį bus paduoti ir montevidejiečių "Darbo" pasisakymą. O jis, š. m. kovo 29 d. laidoje, šitaip rašo:

Mūsų teisėti pranešimai lietuvių visuomenei buvo pagrįsti visai teisingais faktais apie jėzuitų vadinamąjį "kongresą," kurį organizavo "tėvai" jėzuitai Montevidėjuje 22-25 vasario ir kuriame talkininkavo Argentinos marijonai ir Brazilijos jėzuitai.

Taip kaip buvo "Darbe" rašyta, kad bus atvežti, po apgaule, bažnytiniai chorai ir davatkos. Taip ir buvo. Iš Buenos Aires dalyvavo "šventos Cicilijos" choras, iš Brazilijos — Sao Paulo davatkos ir "minyškos" (vienuolės), ir vėliau, kaip paaiškėjo, minėtas "suvažiavimas" buvo grynai klerikalinio pobūdžio. Atskirais jėzuitų talkininkais buvo tūlas dr. Sungaila iš Kanados ir J. Kapočius iš Šiaurės Amerikos.

Visos monotoniškos jųjų kalbos nuobodino dalyvius, o, prie to, tolimi svečiai pasirodė tokios žemos kultūros, kad nei nepasveikino Urugvajaus lietuvių, nors galėdami padaryti —kalbėdami valandą ir pusę per radijo bangas. Veltui prie priimtuvų laukė lietuviai išgirsti jųjų žodį!.. Ponai lietuvių neapkenčia. Jie aplankė valdžios reakcinius pareigūnus, suruošė, banketą, išlaistė daug gėrimų ir po 3-jų dienų susirinkę "Atenėjo" salėje, kur jėzuitas Jonas Giedrys, rezoliucijų galva, ruošė ir šapirografu išspausdino "rezoliucijų" lapelius ir išdalino susirinkusiems. Tuose lapeliuose, pirmoje vietoje, smerkė Urugvajaus Lietuvių Centrą už tai, kad Centras iš anksto juos demaskavo savo išleistuose sieniniuose plakatuose.

Patirta, kad daugelis dalyvavusių "turistų" visai nieko nesuprato apie ką buvo kalbama, jie sakėsi norėję matyti tik meninę programą ir aplankyti savo pažįstamus ir gimines.

Labai būdinga tas, kad jėzuitų "turistinis" suvažiavimas sutapo su Urugvajaus darbo liaudies kova už algų pakėlimą. Dėl tos priežasties buvo sulaikytas transportas ir elektros šviesa. Susibūrę į mažas sales prie žibalinės šviesos, atrodė kaip koki vaiduokliai ir visai nejaukiai jautėsi jųjų atvežtieji žmonės.

JUGOSLAVIJA PRIIMA NAUJĄ KONSTITUCIJĄ

Tarybų Sąjungos žinių agentūra TASS praneša iš Belgrado įdomią žinią--apie naujos Jugoslavijos konstitucijos priėmimą. Skaitome:

JFLR Sąjunginė liaudies skupščina iškilmingai pritarė naujajai Jugoslavijos konstitucijai. Pradinis konstitucijos projektas buvo paskelbtas praėjusių metų rugsėjo mėnesį. Jis kelis mėnesius buvo plačiai svarstomas visuomeninėse organizacijose, piliečių susirinkimuose, spaudoje. Po diskusijos projektas buvo žymiai pakeistas.

Pagal naująją konstituciją Jugoslavija vadinsis **Jugoslavijos Socialistinė Federatyvinė Respublika.** JSFR sudaro šios socialistinės respublikos: Bosnija ir Hercegovina, Makedonija, Serbija, Slovėnija, Chorvatija ir Juodkalnija.

Pirmajame konstitucijos straipsnyje sakoma, kad "JSFR yra sąjunginė savanoriškai susivienijusių lygiateisių tautų valstybė ir socialistinė demokratinė sandrauga, kurios pagrindas — darbo liaudies valdžia ir savivalda." 8-ajame straipsnyje pabrėžiama, kad "gamybos priemonės ir kitos visuomeninio darbo priemonės, rūdynai ir kiti gamtos turtai yra visuomeninė nuosavybė."

Įžanginėje dalyje konstitucija skelbia taikų sambūvį JSFR užsienio politikos pagrindu.

Konstitucija įveda vicepreziden to postą ir atskiria prezidento ir vyriausybės (Sąjunginės vykdomosios večės) pirmininko funkcijas. Pagal senąją konstituciją vyriausybės pirmininko pareigas ėjo respublikos prezidentas.

Konstitucija apribojа pakartotinį deputatų išrinkimą ir numato, kad atstovavimo organai atnaujinami. Kas dvejus metus bus perrenkama pusė kiekvienų skupščinos rūmų. Niekas negali būti išrinktas vienų ir tų pačių skuščinos rūmų deputatu du kartus iš eilės. Sąjunginės vykdomosios večės nariai ir kai kurie pareigūnai gali būti savo postuose ne daugiau kaip du terminus iš eilės. Be to, kad būtų galima juos pakartotinai išrinkti arba skirti, turi būti "pagrįstos priežastys." Respublikos prezidentą renka Sąjunginė skupščina ketveriems metams, ir jis gali būti pakartotinai išrinktas tik dar vienam ketverių metų laikotarpiui. Pastarasis apribojimas netaikomas Josifui Broz Tito.

Sąjunginę skupščiną sudaro penkeri rūmai: Sąjunginė večė, ekonomikos klausimų večė, švietimo ir kultūros klausimų večė, socialinės politikos ir sveikatos apsaugos večė, organizacinė-politinė večė. Be to, Sąjunginės večės deputatai, išrinkti nuo respublikų skupščinų ir autonominių krašty skupščinų, sudaro Tautybių večę. Šiai večei "konstitucija paveda ginti Jugoslavijos tautų lygiateisiškumą ir konstitucijos nustatytas respublikų teises."

Savo pranešime skupščinos sesijoje konstitucijos komisijos pirmininkas E. Kardelis, be kito ko, pasakė, kad naujoji konstitucija yra svarbus žingsnis į priekį, vystant socialistinę Jugoslavijos visuomenę, kad ji užtikrina vadovaujantį darbininkų klasės vaidmenį valstybinės valdžios sistemoje.

Be to, sesija priėmė naujosios konstitucijos gyvendinimo įstatymą, rinkimų įstatymą ir Sąjunginės večės organizavimo įstatymą.

Skupščina po penkerių metų veiklos priėmė nutarimą dėl savo paleidimo ir paskyrė naujus rinkimus. Rinkimai į skupščiną įvyks 1963 metų birželio mėnesį.

PABALTIJYJE

Aną dieną "The New York Timeso" korespondentas Maskvoje rašė apie tai, kas šiandien darosi Pavaltijyje, t. y., Lietuvoje, Latvijoje ir Estijoje. Šios trys respublikos ekonomiškai auga labai sparčiai, ir jos siekiasi savo pramonę taip suderinti, kad viena kitą papildytų, kad šis Tarybų Sąjungos kampelis pražydėtų dar ligi šiol nematytu žiedu.

Vilniaus "Tiesa" (š. m. bal. 11 d.) apie tai parašė įvedamąjį, kurį mes čia paduodame:

Kaip ir visa mūsų šalis, ekonominio ir kultūrinio pakilimo keliu eina tarybinis Pabaltijys. Įspūdingai apie tai kalba didžiulis statybų mastas. Pabaltijo respublikose tiek naujų statybų, kiek iki šiol niekuomet nebuvo. Po kelias ir net keliasdešimt jų — kiekviename mieste ir miestelyje, o taip pat ir kaimo vietovėse. Stora knyga susidarytų, jeigu pabandytume vien išvardyti statomas įmones, elektrines, cechus. Šiame žemėlapyje mes matome tik pačias didžiausias statybas, kurios, stojusios rikiuotėn, įneš daug naujo, praturtins ne tik Lietuvos, Estijos ir Latvijos pramonę, bet turės didelę reikšmę šalies liauddies ūkiui. Ne veltui daug objektų, kuriuos jūs matote, įtraukti į svarbiausiųjų šalies statybų sąrašą.

Kas tai per statybos?

Visų pirma tai — trys sesės — elektrinės: Pabaltijo VRES Narvoje, Pliavinės HES ties Aizkraule ir Lietuvos VRES Elektrėnuose. Šiemet čia bus nuveikti dideli darbai. Vienas šalia kito, Kėdainiuose ir Jonavoje auga du milžinai — chemijos kombainas ir azotinių trąšų gamykla.

Pabaltijo respublikose ypač puoselėjama chemijos pramonė — viena iš jauniausių, bet ir viena iš perspektyviškiausių pramonės šakų. Ji išleidžia vis naujus gaminius, kurie palyginti pigūs ir labai reikalingi vartotojams bei liaudies ūkiui. Štai labai pajėgios dirbtinio pluošto gamyklos kuriamos Kaune ir Daugpilyje, stiklo pluošto įmonės — Valmieroje. Chemijos pramonės gamykla statoma Kochtla-Jarvėje, plastmasių—Olainėje.

Trys didelės šiuolaikinės įmonės gamins statybines medžiagas. Brocene (Latvijos SSR) — cementą ir šiferį, Panevėžyje — stiklą, o naujasis Talino kombinatas — namus. Praeis palyginti nedaug laiko, ir plačiai bus žinomi televizoriai su Šiaulių gamyklos ženklu, plačiai bus naudojamas kuras, pagamintas Vyru (Estijos TSR) durpių-brikelių gamykloje. Liaudies ūkis gaus naujus prietaisus iš Tartu ir medžio gaminius iš Piarnu. Dar daugiau laivų su kroviniais iš visų pasaulio šalių atplauks į rekonstruotą Klaipėdos uostą, o taip pat užsuks į Ventspilį, kur statoma nauja naftos bazė.

Šios statybos — tai Pabaltijo respublikų darbo žmonių pasididžiavimas. Mes suprantame, jog tokį didelį statybų mastą pasiekti įgalino tarybinė santvarka ir broliškas sąjunginių respublikų bendradarbiavimas. Statybininkų kolektyvai šiose statybose pluša su dviguba energija ir pasiryžimu. Juos įkvepia džiaugsmas, kad teko laimė dirbti priešakiniuose komunizmo statybos baruose.

APIE JŲ FONDUS

Kanadiškis "Liaudies balsas" rašo:

"Tėviškės žiburiai" parašė vedamąjį apie fondus. Iš jo sužinome, kad "vaduotojai" turi visą glėbį fondų. Pavyzdžiui: Tautos fondą, Nepriklausomybės fondą, Šalpos fondą, Kanados Lietuvių fondą. Prie to dar yra ir kitų fondų, kaip tai bažnyčiai statyti, mašinoms pirkti, studentams remti ir t. t.

Visų tų fondų globėjai nori dolerių. Ir kam jie bus naudingi, jeigu jie bus tušti?

Beje, nekurie iš tų fondų gali minėti dvidešimties metų sukaktuves. O kaip atrodo, tai jie nei kiek ne pilnesni, kaip kad buvo pirmais metais. Reiškia, vadavimo darbas gana iškaštingas. O rezultatų nematyti jokių.

Matyti, kad rinkimas aukų sunkėja, nes prašoma, kad paaukotų po didesnę sumą, tai "vaduotojai" nebeįstų į akis, o vertųsi iš palūkanų. Bet norint išsiversti iš palūkanų, reikia gražios sumelės banke. Bankai, kaip žinia, moka labai mažas palūkanas. Taigi, "vaduotojų" rėmėjai turės gerokai savo kišenes patuštinti.

Mes sakome, joks galvojantis lietuvis neturėtų tiems fondams duoti nė cento!

IŠ LAIŠKŲ

Mieli draugai!

Bene gerokas laikas bus praėjęs nuo mano paskutinio laiško Jums. Bet kažkaip daug įvairių reikalų susidėjo, jokios laiko prošveistės nebuvo.

Kaip žinote, pas mus praėjo rinkimai labai vieningai. Naujoji Aukščiausioji Taryba žymiai skiriasi nuo buvusios, nes daugiau kaip 83 procentai visai naujų narių išrinkta deputatais. Nebėra visos eilės senųjų, taip sakant, "tradicinių" deputatų, kurie būdavo vis perrenkami. Atėjo naujos, jaunos jėgos — tai labai geras reiškinys. Malonu matyti naują pamainą, ateinančią tęsti senosios kartos darbų.

Per paskutinius mėnesius įvyko net du Centro Komiteto plenumui. Vienas—dėl ateistinio darbo stiprinimo, kitas — kovai tesėtvarkai suaktyvinti, kad galėtų išnaikinti vis dar pasitaikančius antivisuomeninius reiškinius. kriminalinius nusikaltimus. Tų nelemtų liekanų iš praeities, deja, dar tebėra ir tebedrumsčia kūrybinį darbą.

Be abejo, žinote apie didįjį žemės ūkio darbuotojų pasitarimą, kuris kovo gale įvyko didžiojoje Kauno sporto halėje. Ten buvo daug daugiau už 4,000 žmonių, susirūpinusių spartesniu žemės ūkio kėlimu. Sunki buvo šioji žiema po taip nelengvos vasaros ir šlapio rudens. O dabar ir pavasaris taip užsitęsė. Nors jau balandžio vidurys artėja, o dar šalčiai smarkūs, dar sniego laukuose ir miškuose daug, žemė giliai įšalusi. Upėse dar ledas nepajudėjo. Tik paskutinėm dienom kiek ima atšilti. Kažin kokius prajovus atneš ši vasara?

Reikia pasakyti, kad malonūs įspūdžiai buvo iš to didžiulio pasitarimo, kuriame buvo atstovaujamas naujasis mūsų socialistinis kaimas. Tik prieš 15 metų platesniu mastu buvo pradėtas kaimo pertvarkymas kolektyviniais pagrindais, o štai kaip jau tvirtai kolūkinė santvarka įsigalėjo. Nors, žinoma, dar nemažai trūkumų tebėra, bet mažai būtų tokių, kurie norėtų grąžinti senąją tvarką kaime, kada žmogus buvo vargšas žemės kurmis, tuo labjau buržuaziniais laikais, kada valstietis turėdavo atiduoti kilogramą sviesto už 10-15 dėžučių degtukų.

Teko dar dalyvauti Komjaunimo Centro Komiteto plenume, pasikalbėti su jaunuoliais, kurie atstovauja 185,000 mūsų respublikos komjaunimo armijai. Prieš kelias dienas, balandžio 4 ir 5, turėjome platų pokalbį su kūrybinių darbuotojų atstovais jų pasitarime, skirtame atitaisyti kai kuriuos formalistinius nukrypimus, kuriais užsikrėtė ir vienas kitas mūsų jaunesniosios kartos kūrėjų. Paskui dar spėjau nuskristi į Maskvą dalyvauti TSRS A. T. Prezidiumo posėdyje. Ir dar daug galėčiau išskaičiuoti reikalų ir darbų. Tuo labiau, kad ruošiamės mūsų naujosios A. Tarybos sesijai, kuri įvyks balandžio 18 dieną.

Tiesa, teko girdėti, kad į Tarp parlamentinės Sąjungos pavasarinius posėdžius, kuriuose eilę metų man tekdavo dalyvauti, kaipo tarybinės delegacijos narys dalyvaus TSRS Aukšč. Tarybos deputatas nuo mūsų respublikos Algirdas Žukauskas. Tie posėdžiai įvyks šį kartą Šveicarijoje, Lozanos mieste.

Šia proga prašau priimti labas dienas ir geriausius linkėjimus Jums, Jūsų namiškiams ir visiems laisviečiams.

Jūsų
Justas Paleckis
Vilnius, 1963. IV. 10.

Alpinistai buvo ant "Pasaulio stogo"

Pamyras —"pasaulio stogas" — nuo senų laikų vilioja alpinistus. Čia yra viršūnių, kuriomis dar nežengė žmogaus koja.

Praėjusią vasarą Pamyre buvo surengta didelė ekspedicija. Joje dalyvavo 6 tarybiniai ir 12 britų alpinistų. Ekspedicija truko apie du mėnesius. Centrinis jos įvykis buvo įkopimas į "Komunizmo" viršukalnę, kurios aukštis 24,360 pėdų. Tai aukščiausia Tarybų Sąjungos viršūnė. Be to, ekspedicijos dalyviai įkopė į niekieno prieš tai dar neįveiktą viršūnę, kurią jie pavadino "Sandraugos" vardu. Jos aukštis—apie pusšešto kilometro.

Šiai ekspedicijai pagerbti TSRS Sporto daugijų ir organizacijų sąjungos Centro tarybos prezidiumas įsteigė atminimo medalį. Ir štai šiuo medaliu apdovanoti ekspedicijos dalyviai — tarybiniai alpinistai.

Kretingos "Laisvės" vilnonių audinių audėja Rūta Katkutė pirmoji įrašė savo įsipareigojimuose: "Mūsų rankomis sukurtos materialinės gėrybės turi džiuginti žmones. Pasižadu išleisti tik aukštos kokybės dirbinius."

Graži merginos iniciatyva netrukus pasklido visoje įmonėje. Atsirado šimtai pasekėjų. Kai fabriko kolektyvas susirinko iškelti kandidatų į Tarybų Lietuvos parlamentą, R. Katkutės kandidatūra buvo visų vieningai paremta.

—Ji mūsų neapvils,—kalbėjo darbininkai.

J. GRIGIŠKIS

ĮVAIRIAIS KLAUSIMAIS

Naujos priemonės rasinei diskriminacijai išlaikyti

Kad kaip nors apeiti federalinius įstatymus, baltieji šovinistai sugalvoja visokių priemonių, kaip geriau išlaikyti rasinę diskriminaciją.

Nauja priemonė dabar naudojama St. Louis, Mo. West End sektoriuje gyvena apie 60 procentų negrų ir 40 procentų baltųjų. Bet mokyklose ten negrų vaikai sudaro 90 procentų. Ir tose mokyklose yra išskirti kambariai negrų vaikams ir baltųjų vaikams, kad jie visai nesimaišytų.

Paviršutinai atrodo, kad ten mokyklose jau nebėra diskriminacijos, nes ir negrai, ir baltieji vaikai eina pro tas pačias mokyklos duris vidun. Tačiau, viduje jie išskiriami: negrai eina į iiems nuskirtus kambarius, baltieji—į kitus kambarius.

Bet kur tie baltųjų vaikai, kurie visai savo gyvenamoje teritorijoje nelanko vietinių mokyklų? Argi jie pasilieka bemoksliais?

Jie turi specialias privilegijas kitose miesto arba privatinėse mokyklose, kur tik baltųjų vaikai mokomi. Miestavi autobusai juos ten nuveža ir parveža. Tie autobusai naudojami tik baltųjų vaikams; negrų vaikams jie neprieinami.

West End sektoriuje Soldan High Schoolę lanko tik du baltųjų procentai. Kiti visi baltieji studentai pervežami į kitas aukštesnes mokyklas.

Tokia padėtis, žinoma, negali ilgai tęstis. Rasinei diskriminacijai priešingi negrai ir baltieji reikalauja reformų, kad rasinis paskirstymas būtų tuojau panaikintas, kad visiems būtų suteiktos lygios teisės ir progos į mokslą.

Kas čia pasakyta, tai nėra jokia išimtis. Panaši rasinė diskriminacija galima matyti beveik visuose didmiesčiuose.

—:—

Valdžios įstaiga vadovavo užpuolimus ant Kubos

Televizijos reporteris Alexander I. Rorke šiomis dienomis atidengė paslaptį. Jis faktiškai įrodė, kad Centrinė Žvalgybos Agentūra, Wasehingtone viską žinojo ir net davė nurodymus dėl užpuolimų ant Kubos ir tarybinių laivų ir dėl perkėlimo "partizanų" į Kubos teritoriją.

Kai jo paties laivas "Violin III" buvo anglų suimtas Bahama vandenyse su visais ginklais ir 17 paruoštų užpuolikų, tai Rorke prisipažino, kad jo laivas nuo pereitų metų spalio mėnesio padarė net 11 užpuolimų. Taipgi jis pasakė, kad jis savo laivu perkeldavo į Kubą "partizanus" ir ginklus kovai prieš Kastro vyriausybę. Už tai jis gaudavo gerai apmokėti.

Aštuoniuose užpuolimuose dalyvavo Harvardo, Princetono, Miamės ir Indianos universitetų studentai, taipgi ir Bostono Kolegijos. Jie padėjo kubiečiams pabėgėliams atlikti kriminalinius užpuolimus, laužančius JAV neutralitetą ir kitus įstatymus.

Dar daugiau pasakė Rorkės agentas šveicaras Hans Tanner, kad užpuolikų laivai buvo Jungtinių Valstijų teritorijoje apginkluoti ir iš ten užpuolimai daryti. "Violin III" laivas buvo užpuolimui paruoštas Naples prieplaukoje, Floridoje. Užpuolimų vadovybės centras randasi Miami mieste.

Dabar, kai prez. Kenedis pasisakė prieš šiuos nelegalius užpuldinėjimus, gal bus jau sunkiau iš Jungtinių Valstijų teritorijos daryti naujus užpuolimus. Bet kubiečiai pabėgėliai pareiškė ir toliau tęsią užpuldinėjimus.

—:—

Be degtinės prasikaltimai visai sumažėjo

Švedijoje degtinės mylėtojams užėjo nelaimingos dienos, kai degtinės pristatytojai sustreikavo. Netrukus valdiškos krautuvės paliko tuščios. Didieji degtinės mylėtojai tenkinosi alumi ir vynu.

Kadangi švedai mėgsta smarkiai pasivaišinti tvirta degtine, tai persivaišinę daugelis ir kalėjimus užpildydavo. Dabar pasirodo, kad įstatymams prasižengimai žymiai sumažėjo ir kalėjimai aptuštėjo.

Žinoma, jeigu streikas gerokai pasitęstų, tai girtuokliai susirastų priemones savo troškulį patenkinti. Atsirastų nemažai nelegalių bravorų, kaip pas mus Amerikoje buvo prohibicijos metais.

—:—

Skurdo visur pilna

Valdiškasis Census Biuras informuoja, kad Michigano valstijoje virš 300,000 šeimų ir 278,000 pavienių gyvena skurde. Tai beveik vienas iš šešių žmonių.

Apie 1,200,000 Michigano valstijos darbininkų negauna minimum algos $1.15 į valandą. Daugelyje valgyklų temokama tik po 25 centus į valandą.

170,000 vyrų darbininkų, kurie sudaro apie 44 proc. vyrų darbininkų šioje valstijoje, nepadaro nė po $3,000 metinių pajamų.

Michigano valstija juk negali būti jokia išimtis. Kitose valstijose taipgi ne geresnė padėtis. Mažai uždirbantieji, bedarbiai ir dauguma pensininkų jaučia skurdo naštą.

KANADOS NAUJI GELEŽINKELIAI

Ottawa. — Alberta provincijoje tiesiamas 430 mylių ilgio naujas geležinkelis, kuris bus naudingas vario ir kitokioms kasykloms. 1962 metais Kanadoje buvo pelningiaiusias geležinkelis 730 mylių ilgio, tarp Fort St. John ir Vancouverio.

Ieva T. Mizarienė

Moterų pasaulyje

"Lygaus mokesčio bilius"

Kongrese yra patiektas bilius, taip vadinamas "equal pay," kuris reikalauja lygaus užmokesčio už lygų darbą moterims ir vyrams. Šis bilius praėjusiais metais ir keleriais metais pirm to didžiuma balsų buvo atmestas, bet šiais metais "biznismanai" labai susirūpinę, kad yra daugiau negu 50-50 galimybių biliui praeiti.

"Įsivaizduokite, ką tai reikštų!," sako vienas privatus biznierių laikraštukas. Moterys pardavėjos, kurios dirba departamentinėse krautuvėse, gautų lygią alga su vyrais pardavėjais. Bankų darbininkai irgi gautų lygias algas už lygų darbą, taip pat būtų ir apdraudos kompanijose, kur labai daug moterų darbininkių dirba tą patį darbą su vyrais, bet užmokestis dabar kur kas mažesnė. Fabrikuose—irgi tas pats. Jeigu moteris dirba sykiu su vyru prie tokios pat mašinos, turi gauti tokį pat atlyginimą. Ar tai nebaisu ponams darbdaviams?

Sako biznierių laikraštis: Apart lygaus užmokesčio, šis bilius suteiktų valdžios žmonėms teisę daryti invazijas į kompanijų rekordus, kišti nosis į darbo sąlygas kiekvienoj firmoj. Valdžia turėtų teisę uždėti pabaudas firmoms, kurios nesilaikytų įstatymo.

Tai geras bilius ir reikalingas visų darbo žmonių dėmesio. Ne veltui taip išsigandę ponai stambūs biznieriai!

—:—

Pasaulinis moterų suvažiavimas

Apie vidurį birželio mėnesio Maskvoje šaukiamas Demokratinių moterų tarptautinės federacijos pasaulinis kongresas. Žinoma, kad ten bus ir iš JAV atstovių. Bus ir iš daugelio kitų šalių, nes šiai sąjungai priklauso virš 200,000,000 moterų iš apie 90 šalių, o tikimės, kad šios delegates ir organizacijos, kurios dar nepriklauso šiai sąjungai. Vyriausias šio suvažiavimo obalsis — kova už taiką.

—:—

Branduolinių ginklų bandymų sulaikymas

JAV lietuvės moterys gali daug pasidarbuoti rinkime parašų po peticijomis, kad būtų sulaikytas atominių ginklų bandymas. Rinkimas parašų eis iki gegužės pradžios, o gegužės 7 d. peticijos bus vežamos į Washingtoną, kur moterys su peticijomis eis pas senatorius ir bandys gauti audienciją pas prezidentą Kenedį.

—:—

Kova prieš pakėlimą taksų New Yorko mieste

Šiomis dienomis eina didelė kova New Yorko mieste prieš miesto valdovų pasikėsinimą pakelti "sales taksus" nuo 3 iki 4 procentų. Visose departamentinėse krautuvėse pastatytos merginos, kurios ragina kiekvieną įeinantį į kraututuvę pasirašyti po protestu ant atviruko, tam reikalui atspausdinto, o krautuvės užmokės už pašto ženklelį ir pasiųs mėrui Wagnerui. Žinoma, čia krautuvės dirba todėl, kad joms yra pavojus; betgi ir miesto gyventojams taipgi būtų bloga, jei taksai būtų pakelti.

Visa bėda su siuntimu atvirukų mėrui yra ta, kad jis kaip tik šiomis dienomis išvyksta atostogų...

Bandykime visi ir visos pasisakyti prieš taksų pakėlimą. Lai ponas mėras, sugrįžęs iš atostogų, randa kalnus protestų.

—:—

New Yorko "Strike for Peace" centre

Kada tik užeisi į šią įstaigą, visuomet rasi būrį savanorių moterų entuziastiškai dirbančių. Nė viena iš jų negauna užmokesčio už darbą, bet kiekviena dirba kur kas širdingiau negu už algą. Viena man sakė: "Ką gi, juk tai darbas už palaikymą gyvasties ir savo ir būsimosios civilizacijos." Ar tai neturi būti šis darbas daug svarbesnis negu darbas už geresnį kąsnį duonos?"

Paskiausiu kartu teko užeiti pas "Strike for Peace" moteris su New Yorko Lietuvių Moterų klubo kuklia auka. Labai karštai ir širdingai priėmė moterys auką ir prašė perduoti lietuvėms klubietėms giliausią padėką.

Niujorkietės "Strike for Peace" moterys mano turėti bent kelias delegates Maskvoje moterų suvažiavime. Jos taipgi siunčia delegaciją šiomis dienomis į Romą gauti audienciją pas popiežių.

Taigi nesnaudžia mūsų moterys.

Mahanoy City, Pa.

Balandžio 7 d. š. m. atvažiavo Shenandoh ALDLD ir LDS kuopų delegatai pasikalbėti su mūsų kuopų delegatais kaip surengti mūsų laikraščiams koki nors parengimą, sueiti su draugais ir draugėmis, kuriuos seniai matėme.

Po pasikalbėjimo, nutarta rengti pikniką 14 d. liepos. Išrinkta vieta tarpe Mahanoy City ir Lakewood parko, vadinama Hasinsak ant Martishin Grove, kurią pirma vadino Romels Grove. Labai graži, švari vieta ir pilnai prirengta dėl piknikų rengimo. Vėliau pranešime, kaip tą vietą surasti. Ji yra ant 45 kelio. Tikime, visiems bus lengva surasti, nes važiuojant tarpe Mahanoy City ir Tamaqua važiuojame pro šalį.

Laukite vėlesnių pranešimų.

Rengimo Komisija

Klausimai ir atsakymai

Teiksitės man paaiškinti sekantį klausimą.

Dažnai matosi ne tik angliškoje, bet ir lietuviškoje buržuazinėje spaudoje apie nesutikimus tarp Kinijos Komunistų partijos vadovybės su Mao Tze-Tungu priešakyje ir Tarybų Sąjungos vadovybės su Chruščiovu priešakyje. Buržuazinė spauda rašo, kad net ir karas tarp tų dviejų šalių yra neišvengiamas. Tačiau priežasties nepasako. Taigi ir prašau paaiškinti, kaip ten iš tikrųjų dalykai sustovi.

C.C.

Atsakymas

"Laisvėje" irgi apie tuos nesusipratimus tarp Kinijos ir Tarybų Sąjungos komunistų buvo ir yra nemažai rašoma. Ypač tie reikalai buvo gerai nušviesti ilgoje ištraukoje iš Chruščiovo kalbos po antrašte **"Ką Chruščiovas pasakė apie Kubą ir kitus taikos taikos išsaugojimo reikalus"** (tilpo sausio 8 ir 11 dienomis) ir vedamajame **"JAV Komunistų partijos pažiūra į Kinijos Komunistų politiką"** (sausio 18 d.) Patariame tuos straipsnius dar kartą perskaityti.

Kad buržuazinė spauda iš tų nesusipratimu bando pasidaryti sau politinio kapitalo, tai nereikia stebėtis. Tik klaida jos plepalais šimtu procentų tikėti.

Skaitytojų balsai

Prelatas Olšauskis

Gavome knygą "Prelatas Olšauskis."

Prieš pirmąjį pasaulinį karą ir po karo prelatas K. Olšauskis buvo JAV, žebravojo aukas, bet jam buvo didelė skerspainė dėl pasenusios meilužės Ustjanauskienės, kuriai jis prigyveno kelis vaikus, vėliau ją pasmaugė.

Kai pradėjau šią knygą skaityti, nors ir silpnos mano akys, bet knygos nepaleidau iš rankų kol visos neperskaičiau. Skaitant buvo žingeidumo iki ausų, nes tas kunigužis ne dievui tarnavo, bet Kauno fabrikantams ir buožėms. Svarbiausias jo tikslas buvo tai, kad kuo daugiausia prisigrobus kapitalo.

Teismo eiga labai įdomi, o žmonių pasakojimai dar įdomesni. K. Olšauskiui buvo didžiausia painiava su ta savo meiluže, kuri buvo nepėsčia, nes buvo mėtyta ir vėtyta.

Apsigalvojęs, jis ją ir pasmaugė Birštone, Vytauto kalne. Niekas nematė, kai jis ją smaugė, tai jam buvo gera proga teisintis. Po ilgų tardymų Olšauskis buvo nuteistas 6 metams tupėti Kauno daboklėje. Jam prašant, A. Smetona bausmę dovanojo.

Po metų ir 10 mėnesių K. Olšauskis, pasijutęs laisvas, pradėjo žiauriai šeimininkauti savo dvare ir miške. Ėmė nežmoniškai persekioti savo miško sargą J. Žilių, kurį vėliau atleido iš pareigų. Bet tas jo tarnas J. Žilius nesnaudė ir surengė savo teismą. 1933 metų birželio 18 d., pasislėpęs po eglaitėmis, palaukė atvažiuojant K. Olšauskio, karišku šautuvu peršovė K. Olšauskį per širdį, pasiųsdamas jį pas Abraomą ant loskavos duonos. Biznis buvo baigtas.

V. J. Stankus

PHILADELPHIA, PA.

Valstijos AFL-CIO suvažiavime dalyvauja 1,600 delegatų. Prezidentas Boyer kaltina gubernatorių Scrantoną už varžymą teisės vieškelių darbininkams priklausyti unijoj, už nevataupumo sumetimais atleidimą darbininkų, už sumažinimą skaičiaus inspektorių, kas sudaro pavojų saugumui. Suvažiavimas pasmerkė seimelio viršininkus, kurie nori uždrauisti streikus vieškeliuose.

Atvykus Scrantonui į suvažiavimą, delegatai pasitiko su baubimu. Pirmininkui nuraminus, leido pasakyti kalbą..

U.S. Darbo departamento pranešimu, vienas trečdalis moterų dirba industrijoje. Pranešimas sako: vienos dirba, kad pagelbėjus išlaikyti šeimas, kitos, kad galėtų ju vaikai eiti į aukštesnį moksla. Bet, girdi, gera dalis dirba, kuriom nereikėtų dirbti.

Buvęs mainierių unijos prezidentas John L. Lewis, sulaukęs 83 metų, pasitraukė nuo aktyvaus darbo. Suruoštame pokylyje pasakė: Turtingoje Amerikoje penki milijonai bedarbiu nerodo šalies gerbūvio. Ir gali ateiti laikas, kada bedarbiams kantrybės pritrūks.

Delaware valstijos aukščiausias teismas palaikė žemesnio teismo nuosprendį, kad plakimas diržu ar rykštėmis nėra prieš valstijos konstituciją. Franklin W. Cannon bus mušamas už parolės sulaužymą. Valstijos įstatymas yra 144 metų senumo.

Civil Liberties unija Philadelphijoje sako apeliuos į aukščiausį šalies teismą už plakimo sulaikymą ir seno įstatymo panaikinimą.

U.S. District teisėjo Ralph O Body nuosprendžiu tymsterių lokalo 107 sekretorius ir kiti valdininkai turi atmokėti lokalui $24,921. Pinigai išleisti lokalo viršininkų teismo lėšų padengimui.

Prie kito teisėjo tie patys lokalo pareigūnai teisti už nelegalų išmokėjimą lokalo pinigų. Balandžio 25 iki 28 įvyksta Labor Relations Tarybos nuosprendžiu kiti balsavimai, paliečiant kelis lokalus, — už tymsterių uniją ar už Voice sukilėlius, kuriuos remia AFL-CIO. Spaudos ir valdininkų kanuolės nukreiptos prieš tymsterių uniją. Hoffa vadovauja tymsterių unijai.

Gegužės pirminiams balsavimams užsiregistravo virš milijonas piliečių. Demokratai pralenkė respublikonus.

—:—

Philadelphijoje 1962 metais nuo vėžio ligos mirė 4,000.

Keturiolikos vaikų tėvas, nevedęs, kaltinamas vaikų neužlaikymu, gaudamas valdžios paramą per 24 metus, sėdėjęs 18 mėnesių kalėjime, nepalaikantis darbo. Į užklausimą, ar teisinga sugyventi tiek vaikų nevedusiam, nieko neatsakė. Moteris, gyvenusi su juo, nėra kaltinama.

Balandžio 4 d. 50 mylių greičiu vėjas pridarė daug nuostolių. Ugniagesiai sunkiai dirbo pastangose suvaldyti gaisrą, kuris sunaikino 10 gyvenamų namų.

Valstijos AFL-CIO suvažiavime plumerių lokalo 690 ir elektrikierių lokalo 98 delegatai kaltina lokalų viršininkus, palaikančius diskriminaciją, nesilaikant konstitucijos. Prezidentas Boyer įspėjo lokalus, kad jie gali susilaukti nesmagumų iš Human Relations Tarybos.

Tariame nuoširdų ačiū draugam Churliam iš Pattenburgo už mūs atlankymą. Tai seni bičiuliai, su kuriais gyvendami netoli Elizabetho daug parengimų suruošėme ir daug kitose kolonijose bendrai parengimus lankėme.

Pilietis

Montreal, Canada

Artimi draugai Juozui Mockevičiui, kuris rengiasi vedybiniam gyvenimui, jo paties namuose surengė jo pagerbimui priešvedybinę "Stagg" parę. Jo vestuvės su Jane Jurgickyte įvyks gegužės mėnesį.

Jau buvo rašyta, kad vilesalietis Jonas Čeponis paguldytas ligoninėje sveikatos tyrimui. Pasirodė, gydytojai surado, kad jam reikalinga operacija. Todėl balandžio 10 d. toje pačioje Royal Edward ligoninėje jis ir aplaikė sunkią vidurių operaciją. Nors operacija sunki, bet pavykusi gerai ir ligonis, palyginus, jaučiasi labai gerai.

Kalbant apie ligonius, tenka priminti, kad D. L. K. Vytauto Neprkl. Klubo pirmininkas Juozas Džiaugys, kuris aplaikė irgi sunkią operaciją apie trys mėnesiai atgal, kol kas dar ir dabar nėra pilnai pasveikęs.

Taipgi Fredas Kavolis, mėsos apdirbimo įmonės savininkas, aplaikė operaciją Royal Victoria ligoninėje.

Linkiu ligoniams laimingai ir visiškai pasveikti.

Montrealio lietuvius skaudžiai palietė mirties nelaimės. Pirmiausiai, balandžio 6 d. staiga ir netikėtai mirė **Vincas (Bill) Kreivaitis,** vos tesulaukęs 53 m. amžiaus. Velionis buvo gimęs ir užaugęs Kanadoje. Paliko nuliūdime motiną, kuri perneša skaudų smūgį, nes ji kartu su juo gyveno; taipgi paliko nuliūdime tris seseris — Bertą Laukaitienę, Juliją Ross, Evą Desroches, ir brolį Albertą.

Balandžio 7 d. mirė Domicėlė Miliuvienė, 68 m. amžiaus, ir Marcelė Kasparienė, velionies Antano Liukaičio sesuo.

Balandžio 9 d. mirė **Juzė Statkuvienė - Bareikytė,** 78 m. amžiaus. Paliko nuliūdime 2 dukteris—Verą Venskienę (Juozo Venskaus žmoną), Heleną Šimkūnienę, ir tris sūnus—Antaną, Bronių ir Joną.

Giliausia užuojauta mirusiųjų giminėms ir artimiesiems.

J.—

Saigonas. — Daugiau atvyko JAV militarinių jėgų karui prieš partizanus.

Šiauliuose pradėjo veikti biblioteka visuomeniniais pagrindais. Jai vadovauja pensininkė Valerija Šmilienė. Visuomeninė biblioteka turi daugiau kaip 2,300 knygų, kuriomis naudojasi 180 skaitytojų. Bibliotekos taryba nuolat rengia knygų aptarimus, susitikimus su rašytojais.

Nuotraukoje: tarybos narys pensininkas Juozas Pozemeckas išduoda knygas skaitytojams.

JEMENAS

Ir šiandien Arabijos pusiasalis tebėra vienas egzotiškiausių kraštų pasaulyje. Kaip ir mūsų eros pradžioje, tyruose klaidžioja kupranugarių vilkstinės, ieškodamos smėlio užpustytų karavanų takų bei šulinių. Kaip ir senovėje, atslenkant atogrąžų nakčiai, uždaromi miestų vartai. Ir patys miestai nė kiek nepasikeitę, lyg gyvos garsiųjų arabų pasakų iliustracijos. Greta baltų minaretų dunkso iš molio plūkti bokštų pavidalo namai su ambrazūromis vietoj stiklo langų. Pirmuose aukštuose amatininkų dirbtuvės, krautuvėlės arba tvartai. Kiekvienas gyventojas ginkluotas durklu ar kardu, lygiai tokiu, kokius arabai kalė prieš šimtmečius. Praeiviai žemai lenkiasi neštuvuose keliaujantiems šeichams ir turtuoliams.

Kova su kalnais

Kalnuotas pusiasalio pietinis kampas išsiskiria savo klimatu. Musonams kelią pastojantis plokščiakalnis surenka iš vandenyno atneštą drėgmę. Atogrąžų liūtys čia palieka per metus iki 1,000 milimetrų kritulių, tuo tarpu kituose pusiasalio plotuose lyja dešimt kartų mažiau. Po liūčių sužaliuoja visas plokščiakalnis, o aukštai tarpukalnėse auga amžinai žaliuojantieji medžiai. Šioje plokščiakalnio dalyje ir yra Jemenas. Tai senas žemdirbių kraštas. Ištisus šimtmečius jo gyventojai grūmėsi su gamta, atkariaudami nuo kalnų vis naujus sklypelius. Todėl kai kurių kalnų šlaitai virto terasomis, vietomis jos yra iki 400 pakopų. Tradicinė ir pagrindinė žemės ūkio kultūra — kava—garsioji arabiška "moka"; auginami dar kviečiai, soros, kukurūzai, tabaaks, chna, vaistažolės. Didelius plotus užima citrusų sodai ir vynuogynai. Plokščiakalnyje, aukščiau kaip 1,500 metrų, susitelkę 3 ketvirtadaliai Jemeno gyventojų. Kiti gyventojai — klajoklių gentys, gyvenančios Raudonosios jūros parantėje — Tichanos dyumoje, taip pat šalies rytuose, kur plokščiakalnis vėl nusileidžia į dykumą.

Biblijinis "rojus"

Viduramžiais bažnytininkai aiškino, esą toje vietoje, kur dabar yra Jemenas, buvę biblijinio rojaus sodai. Tai, gal būt, pati karčioji ironija, kokią tik begalima išgalvoti. Jemeno istorija, jo vakarykščia diena ne legendarinį rojų, bet pragarą primena. Žiauriausioji teokratinė monarchija, feodalizmas ir vergijos liekanos XX amžiaus viduryje — tai buvo rojus tik šeichams ir bėjams. Šalyje 80 procentų valstiečių yra bežemiai. Jemene nebuvo nė vienos pramonės įmonės. Pirmasis telefono skambutis čia nuskambėjo tiktai 1958 m. Po metų buvo pradėtas statyti pirmasis asfaltuotas plentas. Raštingų žmonių skaičius mažai ką tepasikeitė per paskutinį tūkstantmetį. Nereikia vartyti metraščių puslapių, norint išaiškinti barbariškiausius despotus: Jemeno karalius 1948 m. ir 1955 m. žiauriai susidorojo su savo pavaldiniais, sukilusiais prieš monarchinį režimą, įsakęs nukirsti jiems galvas ir iškabinti miestų aikštėse.

Kodėl toks atsilikimas?

Kyla klausimas — kodėl taip ilgai išliko viduramžiai Jemene ir kitose arabų šalyse?! Gal būt, pagrindinės priežastys tai islamas ir monopolijų politika Viduriniuosiuose ir Artimuosiuose Rytuose. Islamas (žodis "islamas" arabiškai reiškia nuolankumą, paklusnumą) —tai viena reakcingiausių ir fantiškiausių religijų. VII amžiuje ją sukūrė išnaudotojų klasė, visus savo atstovus paskelbusi šventaisiais, ir šiuo metu visi emirai, šeichai save vadina seidais — pranašo palikuonimis. Taip religinė ir valstybės valdžia susikoncentravo vienose rankose ir išaugo iki teokratijos. Karalius arba imamas kartu buvo ir musulmonų bažnyčios galva. Tai patogu monopolijoms. Karaliai ir šeichai pusvelčiui pardavinėja nacionalinius krašto turtus monopolijoms, todėl imperialistai ginklu palaiko šeichų viešpatavimą.

Negalima tvirtinti, kad Jemenas būtų visiškai nesusipažinęs su europietiškąja civilizacija. Pirmoji kregždė buvo britų laivynas, 1839 m. užgrobęs didžiausią Jemeno uostą Adeną. Vėliau Anglija pasiglemžė plačias aplinkines teritorijas. Akis į akį su Vakarų "civilizacija" Jemeno liaudis susidūrė 1928-29 metais, kai didžiausioji kolonijinė imperija be gailesčio bombardavo Jemeno miestus, ir kaimus, norėdama visiškai pajungti savo įtakai šią nedidelę valstybę, tik prieš 10 metų išsivadavusią iš ketvirtą amžių trukusio turkų jungo. Jemeno karalius buvo priverstas pripažinti pietų sieną tokią, kokią ją nustatė anglai.

Jiems pakvipo nafta

Po antrojo pasaulinio karo Artimuosiuose Rytuose pakvipo nafta. Jos kvapą užuodė JAV imperialistai, tačiau turtingi nafta pajūriai buvo nusėti anglų kolonijomis bei protektoratais. Amerikos naftos trestai per daug nesivaržė. "Arabian-American Oil" kompanija iš Saudo karaliaus įsigijo naftos koncesiją. Iš 1958 m. gautų pinigų tik 5 proc. teko visuomenės reikalams—sveikatos apsaugai, švietimui, o 16 proc. — apie 40 mln. dolerių — ėjo karaliaus dvarui išlaikyti. Neseniai amerikiečiai nupirko naftos koncesiją iš Šardžos emiro. Šis emiratas yra viename Persų įlankos pusiasalių. Politiniu atžvilgiu jį kontroliuoja Anglija. Palyginus su amerikiečių šeimininkavimu Irane, Saudo Arabijoje, tai — tik smulki machinacija.

Didelių rūpesčių imperialistams sukėlė pavergtųjų tautų judėjimas prieš kolonializmą. Buvusi "jūrų valdovė" Anglija pradėjo gudrauti, keisdama kolonijinio išnaudojimo formas. Panašiai kaip Rodezijoje bei West Indijoje, Londonas ir Arabijoje iš atskirų kunigaikštysčių ėmė lipdyti Pietų Arabijos federaciją. Pagal autorių sumanymą, sukūrus federaciją, anglų administratoriai, vietoj atskirai tvarkę kiekvienos teritorijos reikalus, turėtų sudaryti vieningą aparatą, kuris galėtų efektyviau kovoti su išsivaduojamuoju judėjimu. Į šią federaciją anglai prievarta įtraukė nepaklusnųjį Adeną, tą pat numatė padaryti ir su neseniai okupuotu Omanu, kurio patriotai ginklu priešinosi anglams.

Kaip perkūnaos juos trenkė

Tarsi perkūnas iš giedro dangaus Londone buvo sutikta žinia apie rugsėjo 26 d. antimonarchinį perversmą Jemene. Perversmą įvykdė armija, tačiau liaudis karštai pritarė sukilėliams. Jemenas apsiskelbė respublika. Revoliucinė taryba ir tribunolas pirmiausia susidorojo su monarchijos šulais.

Pamatę, kad Jemeno liaudis revoliucijai karštai pritaria, imperialistai ėmė skleisti gandus, esą sukilėliai kovoja su islamu. Saudo Arabijos karalius manė auksu papirksiąs Jemeno genčių šeichus, bet šie auksą perdavė as-Salialio vyriausybei ir pareiškė ištikimybę respublikai. Tada Saudas net paskelbė dekretą apie vergijos panaikinimą jo karalystėje.

Jemeno armija, ištikimų genčių ir nacionalinės gvardijos remiama, spalio ir lapkričio mėnesiais sėkmingai atmušinėjo įsiveržėlius šiaurėje ir rytuose. Buvo nukauta daug Saudo Arabijos ir Jordanijos kareivių bei kitų samdinių ir paimta nemaža anglų ginklų. Į nacionalinę gvardiją savanoriais įstojo tūkstančiai jemeniečių jaunuolių ir buvusių politinių kalinių, kuriems perversmas atvėrė vartus į laisvę.

Pirmieji žygiai

As-Salialio vadovaujamos vyriausybės pirmieji dekretai atitiko liaudies lūkesčius. Buvo normalizuota padėtis šalyje pradėjo veikti mokyklos. Įsteigta nacionalinė žemės ūkio organizacija, kuri rūpinasi valstiečių reikalais. Priimtas nutarimas įvesti nemokamą gydymą ligoninėse. Konfiskuoti karaliaus šeimai priklausę rūmai bei dvarai. Rengiami perspektyviniai planai visoms ūkio šakoms vystyti.

Jemeno įvykiuose anglų bei amerikiečių monopolijos mato rimtą grėsmę savo naftos koncesijoms bei strateginėms pozicijoms Arabijos pusiasalyje. Anglija, Saudo Arabijos karalius ir iš Jemeno pabėgę monarchistai susitarė Jemeną padalyti. Anglija įsipareigojo atstatyti krašte monarchiją. Nafta turtingi Sados ir Kaflos rajonai numatomi atiduoti Saudo Arabijai, pietinė dalis nuo Taizos iki Raudonosios jūros — įjungti į angliškąjį Adeno protektoratą, rytiniai rajonai atitektų Beichano sultonui.

Jemenas turi draugų

Tačiau Jemenas nėra vienišas. Jauną respubliką pirmoji pripažino Tarybų Sąjunga. N. Chruščiovas palinkėjo jemeniečių liaudžiai sėkmės, stiprinant politinę bei ekonominę krašto nepriklausomybę, ir pareiškė, kad joks išorinis kišimasis į Jeemeno vidaus reikalus neleistinas.

Jemeno Arabų Respubliką pripažino Indija, Indonezija, Kuba ir daugelis kitų šalių. Jungtinė Arabų Respublika ir Jemenas pasirašė bendros gynybos paktą. Į Jemeną atvyko didelis smogiamasis egiptiečių būrys, kuris drauge su jemeniečiais gina respublikos sienas.

Jemeno įvykiai — naujas smūgis imperialistams ir užkrečiantis pavyzdys kitiems Arabijos pusiasalio kraštams. Jemenas ryžtingai pasuko iš viduramžių į XX amžių. Tai neišvengiamas istorijos procesas, kurio nesulaikys nei Saudo auksas, nei kolonizatorių ginklai.

R. Sirgetas

Knyga apie lietuvių liaudies kūrybą

Neseniai iš spaudos išėjusi "Lietuvių tautosakos apybraiža"*) yra pirmoji tokios stambios apimties knyga, nušviečianti lietuvių liaudies kūrybą marksistinės-leninistinės metodologijos pagrindu.

Išryškinti tautosakoje atspindinčias liaudies viltis ir siekimus yra svarbus tarybinės tautosakos mokslo uždavinys. V. Leninas nekartą yra nurodęs būtinumą vystyti ir populiarinti demokratines praeities kultūros tradicijas. M. Gorkis sakė, kad negalima pažinti darbo liaudies tikrosios istorijos, nepažįstant sakytinės liaudies kūrybos.

Pabrėždami šias mintis, apybraižos autoriai nagrinėja lietuvių tautosaką V. Lenino mokymo apie dvi kultūras požiūriu.

Daug įdomios ir vertingos medžiagos pateikiama knygos pradžioje išspausdintoje lietuvių folkloristikos istorinėje apžvalgoje, kurioje lietuvių tautosaka apžvelgiama nuo seniausių laikų iki šių dienų.

Visą lietuvių tautosakos medžiagą periodizuodami į du laikotarpius — ikitarybinę tautosaką ir tarybinę tautosaką, — veikalo autoriai plačiai nagrinėja dainuojamąją ir pasakojamąją liaudies kūrybą pagal žanrus. Knygoje parodoma, kad tautosaka ne tik atspindėjo klasių kovą, bet kartu buvo ir aktyvus liaudies ginklas šioje kovoje. Ikitarybinės tautosakos pasakose, dainose, patarlėse bei priežodžiuose tiesiogiai ar netiesiogiai išjuokiami bajorai, dvarininkai, pirkliai, buožės, dvasininkai bei jų pagalbininkai.

Apybraiža artimai siejasi su "Lietuvių literatūros istorijos" daugiatomiu kursu. Joje bendrais bruožais atsispindi tautosakos ir literatūros abipusis poveikis. Apybraižoje parodoma, kokią didelę įtaką turėjo pirmiesiems lietuvių grožinės literatūros kūrėjams folkloras. Savo raštam liaudies poetinę kūrybą naudojo A. Strazdas, L. Rėza, S. Daukantas, A. Baranauskas ir kiti feodalizmo epochos lietuvių rašytojai. Tautosakos elementų gausu Žemaitės, V. Krėvės-Mickevičiaus, L. Giros, S. Nėries, P. Cvirkos kūryboje. Antra vertus, literatūra taip pat daro įtakos tautosakai. Tai ryškiai rodo, pavyzdžiui, A. Strazdo, Jovaro, L. Giros ir kitų mūsų poetų eilėraščiai, virtę liaudies dainomis.

Dėmesį atkreipia palyginti nedidelės apimties tarybinės tautosakos skyrius, ypač pokario metų liaudies kūrybos apžvalga. Šiuo laikotarpiu liaudis sukūrė naujų dainų, atspindinčių šviesų tarybinį gyvenimą, apdainuojamą kaip kontrastą niūriai praeičiai. Antai, dainoje "Buvo vargas darbininkui" piešiama skurdi kaimo samdinių buitis buržuazinėje Lietuvoje ir reiškiamas pasitenkinimas nūdiene kolūkine santvarka. Knygoje nurodoma, kad nemažai tarybinių poetų eilėraščių paplito liaudyje ir virto dainomis (pav., S. Nėries "Sesuo — žydrioji Vilija," V. Montvilos "Raudonosios gurguolės" ir kt.). Naujose patarlėse ir priežodžiuose vyrauja kolūkinė tematika, reiškiamas požiūris į kolūkį: "Vargas ant kapčiaus sėdėjo, su kapčiais ir išėjo"; "Kai kolūkyje būsi, niekuomet nežūsi," ir pan.

Darbas tarybinėje lietuvių tautosakoje vertinamas kaip garbės pareiga. Dainose apdainuojami darbo pirmūnai:

Sužydėjo sode vyšnios
Ir daržely jazminai,
Aš brigadoje pirmūnė,—
Bernužėli, ar žinai?

Savo naujose dainose Tarybų Lietuvos liaudis reiškia pasiryžimą ginti taiką, pasipiktinimą imperialistiniais naujo karo kurstytojais:

Tegu dūksta, karu graso
"Ponai skribliai" iš toli:
Ateitin mes žengiam drąsiai,
Taiką nešdami širdy.

Knygą pagyvina iliustracijos — svarbesniųjų lietuvių tautosakos leidinių bei jų ištraukų nuotraukos, tautosakos rinkėjų ir tyrinėtojų atvaizdai, dailininkų paveikslai tautosakiniais motyvais ir kt. Knygos gale pateikiama pavardžių rodyklė, svarbesnių lietuvių tautosakos leidinių sąrašas.

"Lietuvių tautosakos apybraižą" paruošė Lietuvių kalbos ir literatūros institutas. Gausus autorių kolektyvas — Amb. Jonynas, A. Mockus, K. Grigas, L. Sauka, Z. Slaviūnas, M. Vymerytė, A. Šalčiūtė, G. Četkauskaitė ir kiti, vyriausiasis knygos redaktorius akademikas K. Korsakas — atliko didelį ir reikšmingą mokslinį darbą. Išspręsta nemaža lietuvių liaudies poetinės kūrybos klausimų, kurie iki šiol nebuvo išsamiau liečiami. Pirmame tokio pobūdžio veikale, suprantama, skaitytojas pastebės ir trūkumų. Vienok svarbiausia yra tai, kad mes turime naują vertingą ir reikalingą mokslinį veikalą. "Lietuvių tautosakos apybraiža" džiugina ne tik mokyklų dėstytojus, bet ir kitus kultūros darbuotojus — rašytojus, žurnalistus, meninės saviveiklos entuziastus bei visus liaudies kūrybos mylėtojus.

D. Roda.

*) **Lietuvių tautosakos apybraiža.** Redakcinė kolegija: K. Grigas, Amb. Jonynas, K. Korsakas (vyr. redaktorius), L. Sauka. Vilnius, 1963 m. 474 psl.

Nuo Panerių lig tundros tolimos

Balti beržai, nugairuotos eglutės,
Lieknų pušaičių pulkas, keturi
Eilėn sustoję uosiai prie pakriūtės

Ir ąžuolų porelė pagiry...
Aš vėl į jūsų pamirštą pavėsį
Prisiminimų pilnas ateinu.
Ar tu man, jaunas miške, dar šlamėsi
Ir mokysi klajūniškų dainų?

Šlamėkite, viengenčiai žaliaplaukiai!
Kaip gera būti vaikais vienos šeimos
Ir jaust, jog tavo dideliuos namuos

Tave visur draugu kiekvienas šaukia,
Kad žiburiai linksmi tau šviečia jaukiai
Nuo Panerių lig tundros tolimos!

Aleksys Churginas

Mėlynas stogas

(Apsakymas)

Atostogaudamas vieną rytą sumaniau pažuvauti ant ledo. Nuėjau. Ežeras užšalęs, apsnigtas, o dangus mėlynas, tylu, ramu, tik sniegas po kojom gurgžda. Žiūriu, kad aš jau ne pirmas. Ant ledo stovi, įsisupusi kailiniuose, ilguose veltiniuose, žmogaus figūra. Tik ranka juda, blizgę trukčioja, laimikio laukia.

—Laba diena, kaip laimikis! — negarsiai šūktelėjau aš.

Žmogus pasisuko, pakėlė žilus antakius:

—A... a... a... labas, labas. Ačiū, gerai, tik ką reikės daryti, jeigu katiną grįždamas sutiksiu — neapsiginsiu. Būčiau nors silkutę nusipirkęs... Tu irgi dar sausas?

—Tik ateinu,—atsakiau.

Atpažinau—tai dėdė Mykolas, azartiškas žvejys, didelis pasakorius.

Dėdė dar kartą pažiūrėjo į mane, primerkė akis ir tik dabar pažino:

—Ve, tai iš Kauno, tur būt, atostogos? Na, na, gera čia tyru oru atsigaivinti, — ir užsikosėjo Mykolas, — man senam, tai ar grynas ar valytas, vis kosulys krūtinę spaudžia... Tavo metų būdamas sveikatos netekau...

Dėdė Mykolas nutilo, susigūžė ir vėl monotoniškai trūkčiojo blizgę. Susijaudino, matyt. Kažkas sunkaus širdyje užstrigo. Aš nieko nedrįsčiau klausti. Galvoju, pradėsiu, ką nors apie orą, žuvis, žiemą...

—Oėdė, koks puikumėlis, sniegas žvilga, o dangus toks mėlynas mėlynas...— pradėjau aš, o kai pastebėjau, kad dėdė dar labiau paniuro, aš suglumau ir nutilau.

—Mėlynas... hm,—linktelėjo dėdė galva, pakasė smakrą, marga vilnone pirštine patrynė nosį, atsiduso ir šyptelėjęs tarė:

—Dar prieš antrą pasaulinį karą. Buvau jaunas, tvirtas, bet ką blokšdavau ant velėnos... Buvo stiprių vyrukų mūsų kaime, nepanorome bernauti. O gandai sklido, kad Amerikoje galima pinigus lyg šieną grėbliu imti. O čia prakaitą lieji, per marškinius druska sunkiasi nuo aušros lig sutemos. Sujudome, lyg avys į uodegas įkirptos. Susišnekėjome bernai ir sumislijome Pranckų Alių pasiųsti, tegu važiuoja Amerikon, o paskui laišką parašys, ir mes spruksime. Išlydėjome. Bėgo savaitės, o mes, lyg žuvys be vandens, laukėme laiško. Sulaukėme, kaip dabar atsimenu. Pakišo man gelsvą lapą, sako, tu Mykol, čia mūsų išminčius, skaityk. Skaitau, net širdis sąla, akys blizga. "...Gyvenu gerai, jau ir namą dailų turiu mėlynu stogu, visai nebrangus... o gyvenimėlis koks!" Kelis kartus skaičiau, o bernai vis išsižioję klausė, seilę rijo.

Išvažiavau aš pirmas. Lydėjo visi, o mergos prunkštavo:

—Ve, mūsų Mykolas amerikontas bus.

Patenkintas buvau, sakau, necypaukit, parvažiuosiu su kaliošais ir laikrodėliu, tada pačiulbėsit...

—Kelionė, kelionė,—Mykolas truktelėjo blizgę, lyg žuvelė čiuptelėjo, sunku blizgančiu metalu prigauti... Nusibasčiau ton Amerikon. Niekas su pyragais nelaukė. Prasivalkiojau dieną kitą, darbo teiravausi, bet kur tau, visur vartai uždari. Vaikščiojau, privargau, išalkau, trošku, dulkės ir dūmai akis graužia. Pavakare išėjau už miesto, sakau, nuvėžlinsiu prie upės, nors ramiai žolėje pamiegosiu... Tik juntu, kažkas šnara, šokau lyg nuo ugnies, velnias suktų, nejaugi gyvatė. O buvau apie jas užmiršęs. Žiūriu, užmiegotomis akimis netikiu. Pranckų Alius, sulysęs, apžėlęs, pajuodęs... "Tai ką, ar tavo namas sudegė, kad klajoji lyg giltinė?," — nepasisveikinęs klausiu. O jis parodė pirštu į dangų. Jis buvo toks mėlynas. Sako, lėtai žodžius tardamas:

—Nesudegė, stovi lyg tovėjęs ir stogas mus visus dengia...

Supratau, koks tai namas. Suspaudė man tada širdį ir pravirkau lyg vaikas—kelio atgal nėra, kišenėje neliko nė skatiko.

Dėdė vėl nutilo, atsikosėjo:

—Atėmė man tas sveikotą. Dirbau kasyklose, fabrikuose... Na, ir nesuminėsi visų darbų. Pasiilgau gimtinės ir grįžau Lietuvon, senatvė jau, bet vis dar šventa žemė nešioja... Kokių laikų nepergyventa, o dar norėtųsi su jumis gyventi. Ir Lietuvoje atėjo geros dienos: jaunimas į mokyklas būriais traukia, dainas dainuoja, o ir seniai namuose nenusėdi, vis teatrai, kinai, radijas rūpi. Seniems antroji jaunystė atėjo... Oha, cha, cha...

—Tai matai ir užsikalbėjome, — vėl kreipėsi Mykolas, — o laimikio tai dar neturime. Na, aš tai visas žuveles prie eketės suviliojau, o tu dabar tik trauk ant ledo... Aš einu.

Ilgai žiūrėjau į tolstančią dėdės figūrą. Daabr nereikia laimės tolimuose kraštuose ieškoti, mes patys ją kuriame savoje gimtinėje.

Edmundas Austynas
Lietuva

SENIAUSIAS PAMIRO ŽMOGUS

Muno kišlakas įsikūręs Pamire prie sraunios Gunto upės krantų. Čia gyvena seniausias kalnų krašto žmogus Saidalidodas Saidmirzojevas. Šių metų vasario mėnesį jam sukako 125 metai. Atrodo jis gana gerai, yra žvalus ir gerai mato. Saidmirzojevas turi 3 sūnus, 4 dukteris, 24 anūkus ir 77 proanūkius ir proproanūkius. Visi suaugę šios didelės šeimos nariai dirba kolūkyje. Šeimos galva ir jo 75 metų amžiaus sūnus Saidnurulas dabar pensijoje.

Eddystone, Pa.

Patinka "Laisvė" Lietuvoje

Velykų proga aplankėme Tvaskienę. Pasikalbėjome. Ji atnaujino "Laisvę" savo broliui Petrui Kriščiūnui. Davė pasiskaityti laišką iš Lietuvos, kuriame rašo, kad jie gauna "Laisvę", skaito ir duoda kaimynams pasiskaityti. Visiems patinka. Širdingai dėkoja už "Laisvės siuntinėjimą.

Tai taip Lietuvoje žmonės atsiliepia apie "Laisvę".

A. Lipčius

Yucaipa, Calif.

Yucaipos žinutės

Yucaipos LLD kuopa turėjo gražų parengimą svetainėje balandžio 7 dieną. To parengimo pelnas paskirtas Vilnies laikraščio sunstiprinimui. Žinoma, sykiu prisidėjo su aukomis mūsų geri Vilnies patrijotai, kas sudarė gerą paramą ir sveikinimą vilniečių suvažiavimui geg. 12 dieną.

Galim pasidžiaugti ir tuo, kad dėl parengimo keletas geraširdžių atnešė gražių dovanėlių, kurios padidino laikraščiui paramą. Dalyvių buvo ganėtinas skaičius ne tik vietinių, bet ir iš tolimesnių kolnijų. Teko susitikti Elzbietą Pukaitę ir jos motiną iš Palo Alto, Calif. Buvo Marytė Danauskienė iš Redlands ir keletas mūsų simpatikų iš Los Angeles ir kitur. Visi puikiai papietavę visą popietę žaidė ir šoko prie d. J. Žeko ir Vinco Pavilaikos muzikos. Parengimas visapusiai gerai pavyko,

Padėkos žodis

Rengimo komisija labai dėkinga, kad į talką atėjo eilė geros valios draugių ir draugų. Dėkoja Rožytei Savickienei, Adelei Ziksienei, Onutei Širvinskienei, Marytei Radienei, Julei Paulauskienei ir Jonui Marks. Visi su nuoširdumu pagelbėjo dirbti, todėl darbas nebuvo sunkus, bet pasėkmingas.

Daug ačiū už dovanėles.

Rengimo komisija:
M. Alvinienė
J. Alvinas
D. Shultz

Atitaisau klaidą

Kovo mėnesį vienam "Vilnies" numeryje tilpo užuojauta dėl velionės Elzbietos Damušienės mirties. Ten per neatsargą buvo pažymėta skirtinga pavardė. Vietoje Antanas ir Marytė Mack, buvo parašyta Jonas Marks aukojo dėl užuojautos. Atsiprašau už tai.

Balandžio 9 d. Margaret Alvinienė labai staigiai buvo skaudžiai susirgus. Ji nepajėgė automobiliu važiuoti į ligoninę, tai nuvežta ambulansu. Ligoninėje pajėgė skausmus apmalšinti, ir į trečią dieną grįžo į namus, bet kas antrą dieną turės lankytis į ligoninę sveikatos patikrinimui.

Jai labai yra reikalinga operacija, bet dėl jos silpnos širdies ir kitų kūno negalavimų bandys gydyti medikalėmis priemonėmis.

J. K. Alvinas

Philadelphia, Pa.

Kultūrinė veikla atbudo

Po šaltos žiaurios žiemos vėl sulaukėm pavasario, gamta atbudo vėl nauju džiaugsmu. Mūsų veikėjai per žiemą pasisėmę daug energijos vėl sukruto prie veiklos.. Numatydami mūsų parengimų lankytojų norus, nutarė parodyti naujus ir labai įdomius filmus, susuktus mūsų gimtajame krašte. Šie filmai gyvai atvaizduos naujai atgimusios Lietuvos žmonių pažangą, jų kultūrinius ir materialinius atsiekimus per tokį trumpą laiką.

Šių žodžių rašėjui teko girdėti daug klausimų: Ar rodysit vėl lietuviškus filmus? Kodėl mums dažniau neparodote iš Lietuvos gautų filmų?

Visiems į paklausimus atsakiau: Turėkite kantrybės! Parodysim. Gegužės mėnesio 3 dieną, penktadienio vakarą, Republikonų klubo žemutinėje salėje, 2530 N. 4th St., 7:30 val. vakaro bus rodomi lietuviški filmai "Apkasų gėlė", "Nenusimink, Virginijau", ir kiti, trumpesni pridėčkai. Rodymas tęsis suvirš dvi valandas. Įeiga, kaipo auka, tik $1 padengimui lėšų.

Nereik nė aiškinti, nes iš praeities mes žinome, kad lietuviški filmai atgaivina žiūrovo jausmus, glaudžiau suartina su gimtuoju kraštu ir su seniai paliktais savaisiais. Taip pat ir su čionai nematytais per visą žiemą draugais ir pažįstamais susitikimas būna labai malonus.

Nepamirškime gegužės 3-čiosios.

J. K.

Dorchester, Mass.

Balandžio 10 aplankėme draugą Joną Samulėną, Fitchburg, Mass., nes jį ištiko nelaimė. Jis kovo 6 d. rytą atsikėlė sveikas, bet pirm negu apsirengė, nuvirto virtuvėj ant grindų—suparalyžavo jam dešinę pusę ir kalbą atėmė. Dabar jis randasi Burbank Hospitaly Fitchburge.

Mes atvažiavom prie jų stubos ir radome Samulėnienės sesutę Evą, kuri prižiūri jų stubą pakol Anna, jo moteris, nuo ryto iki vakaro būna ligoninėje ir prižiūri Joną. Evutė nusivedė pas save ir pavaišino pietumis.

Po pietų nuvažiavom į ligoninę. Smagu buvo matyti, kad Jonas jau eina geryn, jau kalbėti gali, bet dar kai kada žodžiai susilaiko, žino, ką nori pasakyti, bet negali ištarti žodžio. Ir koją jau gali kilnoti. O iš veido atrodo gerai.

Jonas Samulėnas yra progresyvus žmogus ir su visais gerai susitaikė, tai daug draugų jį aplanko. Jis gauna daug atviručių su linkėjimais greitai pasveikti. Taip ir mes veliname jam greitai pastiprėti ir sugrįžti į namus.

Stasys ir Julia Rainardai

Brockton, Mass.

Balandžio 6 d. įvyko silkių ir arbatos vakarienė, kurią ruošė Moterų Apšvietos klubas ir LLD 6-ta kuopa bendrai. Parengimas buvo Lietuvių Tautiško Namo apatinėje svetainėje. Turėjome gražios publikos, kaip vietinės, taip ir svečių iš Bridgewaterio.

Šeimininkės turėjo daug darbo, bet buvo skaniai paruošusios valgį, kurs visiems patiko.

Gegužės 19 dieną Worcesteryje yra ruošiamas Meno Sąjungos 2-ros apskrities festivalis. Montello Vyrų Dailės Grupė yra nusamdžius busą vykti į tą festivalį. Bus vietos ir norintiems važiuoti. Autobusas išeis gegužės 19 d., 12 valandą dieną, nuo Lietuvių Tautiško Namo. Būkite laiku.

Beje, "L" Nr. 26 buvo išspausdinta, kad busas eis gegužės 6 d., tai klaida. **Busas eis gegužės 19 dieną.**

George Shimaitis

Hartford, Conn.

IŠ LIETUVOS NAUJI FILMAI

Dabar mes negalime nei įsivaizduoti, kaip Lietuva smarkiai žengia pirmyn. Bal. 11 d. laikraščiuose buvo aprašoma mechanizatorių suvažiavimas, tai yra, respublikinis žemės ūkio mechanizatorių sąskrydis. Iš Vilniaus pranešama, kad iki liepos pradžios virš 800 puikių butų bus gatavi gyvenimui. Tei ir nauji filmai smarkiai gaminami.

Hartforde bus rodomi šeštadienį, balandžio 27 d., filmai: "Apkasų gėlė" (iš žurnalisto A. Šalčiaus kelionės po Lietuvą 1962 metais), "Nenusimink, Virginijau" (kino apybraiža), ir keletas kronikinių kino žurnalų. Rodymas tęsis virš 2 valandų. Kviečiame Hartfordo ir apylinkės lietuvius dalyvauti. Pradžia 6 val. popiet. Rodymą atliks Jonas Grybas, 157 Hungerford St., Hartford, Conn. Rengia LLD 68 kuopa.

Žemaitis

Chicago, Ill.

U. ANDRULIENĖ LIGONINĖJE

Uršulė Andrulienė pergyveno labai rimtą operaciją. Ji iki šios dienos neatgauna sąmonės ir nepažįsta žmonių. Šeima labai susirūpinusi. Susirūpinę ir gydytojai. Prisibijoma, jei ji ir atgautų sąmonę, vargiai galėtų kalbėti. Tačiau, kaip gydytojai sako, iki yra gyvybė, yra vilties pasveikimui.

Didžiausia užuojauta jos vyrui, dukroms ir jų šeimoms. O ligonei linkime sėkmingo pasveikimo.

U. Andrulienė randasi Community ligoninėje, 45 W. 111 St., kambarys 233.

Vilnietė

DAILĖS ir DRAMOS KLUBO SUVAŽIAVIMAS

Balandžio 28 diena jau visai netoli, o tą dieną bus Mildos klubo savininkų suvažiavimas. Minėta diena labai svarbi, nes joje susirenka visi, kuriems rūpi Mildos reikalai. Diena, kurioje kiekvienas turi galimybę pareikšti geriausią savo nuomonę. Duoti patarimus būsimai direktorių tarybai. Todėl visi klubo nariai būkite pasiruošę su gerais patarimais, ypatingai, kurie pagerintų veikimą sekančiais metais.

—J. Misevičia

TAIKOS EISENA

Bal. 13 d. po pietų Taikos maršuotojų virš 2,000 susitiko ant State ir Washington gatvių. Iš čia visi bendrai, po pasakytos trumpos prieš karą kalbos, ėjo į Congress Plazą. Čia apie 20 minučių buvo tylos ir susikaupimo demonstracija. Eisenos vadovai pasakė, kad visi, kurie dalyvauja tylos apeigose, elgtųsi, kaip jiems patogiau. Kurie nori melstis, gali tai daryti, tačiau viskas turi būti atliekama tyliai.

Šiam dideliam žygiui buvo bandyta pastoti kelią. 5 apdriskę naciai bandė pastoti kelią ir pradėjo svaidyti kiaušiniais į demonstrantus. Tačiau pribuvo pilicija ir vieną iš jų areštavo.

Daugumoje maršuotojai buvo jauni žmonės, moterys, vyrai ir vaikai. Žiūrint į juos jauti, kad tai žmonės, kurie iš širdies ir visų jėgų stoja į Taikos kovotojų eiles ir daro viską, kad pasaulyje būtų išlaikyta pastovi taika.

Šia proga noriu priminti, kad ir lietuvės moterys ne tik dalyvavo taikos demonstracijoje, bet ir prisidėjo su darbu. Jos veik vienos paruošė 400 sumuštinių ir atmaršavusius demonstrantus nuo 52 ir Ellis gatvių prie 31 gat. ir South Parkway Ave., pavaišino sumuštiniais.

Reikia tikėtis daugiau taikos eisenų.

Senė

H. ŽEBRAUSKIENĖ LIGONINĖJE

Nuoširdaus pažangiečio ir ilgus metus gyvenusio Bridgeporto kolonijoje, A. Žebrausko žmona Helen guli Ravenswood ligoninėj, 1931 W. Wilson Ave., kambarys 414. Ji susirgo plaučių uždegimu ir jos sveikata buvo labai rimtoje padėtyje. Tačiau pastarosiomis dienomis ligonė sveiksta, nors dar negreitai galės grįžti į namus. Linkiu ligonei sėkmingo pasveikimo.

J. Pateckas

NORI DAR DAUGIAU KARO LAIVŲ

Washingtonas. — Dar didesnio apsiginklavimo šalininkai išleido brošiūrą už didinimo karo laivyno. Jie įrodinėja, kad Jungtinių Valstijų karo laivų "yra pasenusių", kad "reikia dar 70 naujų karo laivų", apart submarinų, statyti..

VOKIEČIAI STATO ATOMINĮ LAIVĄ

Bona. — Vakarų Vokietijoje pradėjo statyti atominės jėgos laivą. Šis laivas bus 15,000 tonų įtalpos, 535 pėdų ilgio, bet jeigu jis pavyks, tai bus statoma ir didesnių.

PHILADELPHIA, PA.

POTTS ICE CREAM CO.
630 N. 20th St.

NORKAS FUNERAL HOME
1400 No. 29th St.,
Phila., Pa. — PO. 9-3231

HELP WANTED MALE

FOREMAN
11 P. M. to 8 A. M. Inbound and outbound loading platform. Experience Necessary. Apply in person to Mr. Palen. **MCLEAN TRUCKING CO.**, 2520 E. Castor Ave.
(31-37)

TRIM KNITTER
Must be experienced. Also Trim Knitter Mechanic. Capable of taking full charge. Permanent position, excellent opportunity. Apply or call BA. 3-7500. **SOMERSET KNITTING MILLS**, 19th & Allegheny Ave.
(31-34)

FACTORY WORKERS
Married. Light Bench assembly work. Must have small hands. State age and qualifications. DA. 9-9614.
(31-37)

Darbų Vykdytojas. Prie daržininkystės, peizažasavimo, iškesti medžius, ir prie kitų daržo darbų. Matykite Mr. Anderson, Sr. Montgomery Ave. ir Meeting House, La., Narberth, Pa. (31-33)

AUTO TRIMMER
Immediate opening. Must be 1st class. Excellent working conditions. Top salary.
TR. 6-4600. After 5 call TR. 2-2559.
CHESTER, PA.
(30-36)

Lawrence — Methuen, Mass.

Atidarymas Maple Parko

ŠAUNUS BANKETAS

ĮVYKS ŠEŠTADIENĮ

Balandžio 27 April

Pietų pradžia 2:30 val. dieną

Taipgi yra užkviestas Jonas Petrus parodyti filmų, kuriuos jis nutraukė Lietuvoje, Lenkijoje ir Maskvoje, kai jis ten važinėjo. Paveikslai puikūs, matysite juos ir girdėsite. Filmų rodymas bus pietus pavalgius.

Kviečiame visus ir visas atsilankyti.

Maple Parko Komitetas

WORCESTER, MASS.

AIDO CHORO METINIS BANKETAS

Sekmadienį Balandžio - April 28, 1-mą Val. Dieną

Lietuvių Salėje, 29 Endicott Street, Worcester, Mass.

AIDO CHORAS, vadovaujamas Jono Dirvelio

MENINĘ PROGRAMĄ ATLIKS:

AIDO CHORAS, solistai—Aldona Wallen, Albert Daukšys; duetas—Irena Janulienė ir Domicelė Lukienė.

Išaušo pavasaris, žemė puošiasi žalumynais ir gražiais žiedais, o Aido Choras papuoš šį banketą gražiomis dainomis. Todėl kviečiame visus mūsų apylinkės meno mylėtojus atsilankyti į šį banketą maloniam pasimatymui ir pasilinksminimui.

Aido Choras

ST. PETERSBURG, FLA.

Mirus

Veronikai Simans

Mes, jos idėjos draugai, išreiškiame giliausią užuojautą jos šeimai, jos dukteriai Emilijai, sūnui V. Yokimui, ir jos penkioms anūkėms, taipgi kitiems giminėms ir draugams.

D. Lestnik
F. ir M. Lideikiai
A. ir K. Pakšiai
J. Skliutas
A. ir A. Šilai
R. Samulionienė
J. Vilkelis
S. A. Vilkas
J. ir N. Valančiai
A. Vegela
P. ir O. Navickai
A. ir K. Šoliunai
F. ir A. Pakall
A. Zablackienė
E. Kumkus
A. ir M. Gailiunai
M. Kliušienė
E. Pike
V. ir O. Valley
P. Butkevičius
J. ir H. Šoliunai
J. ir O. Rubai
G. ir J. Gendrėnai
J. ir O. Greblikai
K. ir M. Valaikai
J. ir E. Dovidoniai
J. ir P. Blaškiai
A. ir V. Ruseckai
N. Lenigan
J. ir A. Sutkai
D. Kairis

Įdomus J. Jurginio laiškas

Vienas mūsų skaitytojas gavo laišką iš Vilniaus, iš istoriko **Juozo Jurginio.** Visuomeninės reikšmės turinčią laiško dalį paduodame "Laisvės" skaitytojams. Manome, kad jiems tai bus įdomu pasiskaityti.

—Redakcija

...Vakar beveik visą dieną skaičiau dipukų arba rezistentų, kaip jie save vadina, spaudą. Tarp kitų leidinių atidžiai peržiūrėjau "Metmenų" 5 Nr. Ten radau instituto, kuriame dirbu, leidinių (Lietuvos archeologijos bruožų ir Lietuvos TSR istorijos šaltinių IV tomo) recenzijas. Galiu pavydėti spaudos techninkos: popieris labai geras, raidės švariausios, klišės ryškiausios. Radau daug pažįstamų pavardžių. Galima sakyti, per spaudą palaikiau "kultūrinius ryšius," kurių taip bijo mano vartytų žurnalų bendradarbiai. Ne dažnai aš tą spaudą skaitau, laikas nuo laiko pavartau, kad žinočiau, kokie vėjai anapus vandenyno pučia, nors visada jaučiu jų žemą temperatūrą.

Krito į akis kiek pasikeitęs spaudos (bent žurnalų) tonas. Nebėra tiek plūdimo tų, kurie čia Lietuvoje gyvename ir dirbame, savo darbu prisidedame prie "tarnavimo komunizmui." Rečiau žybteli tokie dipukinės literatūros perlai kaip: parsidavėlis, batlaižis, išgama, Maskvos bernas ir t. t. Matyt, pradeda įsitikinti, kad naudos neduoda. Plūdimasi kultūringas žmogus laiko bejėgiškumo ženklu. Puikiai plūstis moka ir beraštis arba betkuri turgaus boba.

Dipukų žurnalinės spaudos tonas keičiasi, bet turinys tebėra tas pats. Visų straipsnių ir jose skelbiamų samprotavimų pagrindą sudaro beveik prieš šimtą metų rusų anarchistų teiginys, mestas "matuškos Rosijos" adresu. Rusiškai jis skamba: Čiem chuže, tiem luče (juo blogiau, tuo geriau). Šiuo principu paremtas visas dipukiškasis patriotizmas. Rezistentai būtų laimingi, jeigu Lietuva virstų beraščių šalimi, jeigu ji neturėtų grožinės literatūros, dailės, architektūros, teatro, mokslo, nes visa tai tarnauja komunizmui. Jie patys netiki, kad dabartinėje Lietuvoje atsirastų visiškai nacionalinio jausmo netekęs inteligentas, kuris sutiktų kuo nors pasitarnauti tokiai atsiprašant ideologijai. Jie į inteligentus ir nesiorientuoja, bet kokį kontaktą su jais laiko pavojingu, pakertančiu rezistencijos jėgas. Sau šalininkų jie ieško tarp elgetų.

Negalima susilaikyti nuo karčios šypsenos, skaitant apie tai, kad jie ryšius ir toliau laikys laiškais ir dovanų siuntinėliais, kad jie savo idėjas platins "geros tetos iš Amerikos" priemonėmis. Jie ir dabar tebemano, kad Lietuvoje tebegalioja pasigyrimas duosniu dėde Amerikoje arba tėveliu, dirbančiu ministerijoje. Iš tiesų, reikia būt akliems, kad nematytų, kas Lietuvoje įvyko. Mano supratimu, svarbiausia kas Lietuvoje pasikeitė, tai žmogaus garbės supratimas. Senais laikais buvo daug visokių globos draugijų: globojo našlaičius, kalinius, gyvulius ir dar daug ką. Labdarybe buvo didžiuojamasi. Net poną tarnas vadino labdariu ir geradariu. Labdarybės ir geradarystės Tarybų Lietuvoje neliko nė kvapo. Net kunigai šventoriuje gėdina elgetas, kada jie iš tikinčiųjų prašo išmaldos. Kunigų garbei reikia pasakyti, kad jie daug kur likvidavo "anų gerų laikų" palikimą — elgetų eiles prie bažnyčių. O čia, štai, rezistentai tebededa viltis į labdarybę dovanėlėmis. Tokiais "kultūriniais ryšiais" tegali susidomėti tik tokie žmonės, kuriuos mes vadiname veltėdžiais.

"Metmenyse" skaičiau atsakymus į klausimą, ko buvę veikėjai gėdinasi praeityje. Atsakymų paskelbta visokių, bet aš nesuprantu, kaip jie nepastebi gėdingiausio dabarties dalyko: dėtis labdariais ir ieškoti elgetų. Jeigu jie ieško kovotoju, tai turi gerai žinoti, kad elgetos niekad nėra buvę kovotojais.

Toks mano vakarykštės lektūros įspūdis, ir aš neiškenčiau nepasidalinęs su tamsta, kaip senu geru pažįstamu.

J. Jurginis

Visoms moterims

Šiemet jausmingai pasireiškęs baisaus branduolinio karo pavojus išbudino liaudį iš snūdulio ir šaukia susiburti, susijungti darbo žmones kovai prieš karo kurstytojus ir planuotojus. Šiandien visų darbo žmonių šventoji pareiga atremti milijonierių valdančiosios klasės ofensyvą ant taiką mylinčių pasaulio kraštų, kuriuos auksinis slibinas ruošiasi suspirginti atomų ugnyje vien tik dėl to, kad aukso rykliams nepatinka naujoji valdymosi santvarka bei ideologija...

Mūsų šalies moterys jau vaidina svarbią rolę pažabojimui karo provakatorių užmojų. Man neseniai teko susitikti ir pasikalbėti su kovinga už taiką moteriške. Tai energinga ir veikli jauna moteris, kelių mažų vaikučių motina. Ši amerikietė veikia šlovingoj ir skaitlinkoj moterų organizacijoj "Women Strike for Peace". Jinai 1962 m. su kitomis 13 veikliomis moterimis buvo nuskridusi į 17-os tautų nusiginklavimo konferenciją Ženevoje (Šveicarijoje). Tai buvo labai įdomi ir įspūdinga konferencija, sakė ji.

Ši įdomi moteris dalyvavo moterų demonstracijoje už taiką prie Baltojo Namo Vašingtone. Demonstravo už taiką prie miesto rotušės Filadelfijoje, kur žiaurios policijos tapo rupiai apstumdyta.

Šios už taiką kovojančios moterys kviečia į savo gretas jaunas ir senas moteris imigrantes visų tautų ir tikybų, nes pasaulinės taikos priešai gana stiprūs: jų rankose skaitlingos armijos, laivynas ir orlaivynas, o mūsų rankose tik troškimo taikos vėliava ir lūpomis skelbiamas tiesos žodis, laimės pasaulinės taikos pergalę!

Pabuskime! Subruskime, visos moterys!

Pregresas

New Yorkas. —Sulaukęs 71 metų amžiaus mirė buvęs rašytojas ir redaktorius **Fred T. Marsh.**

Boikotuoti Mississippi!--- reikalauja žmonės

Jauni žmonės Niujorko gatvėse dalija lapelius, pikietuoja Mississippi valstijos įstaigas-ofisus Niujorko mieste. Kas tie pikietuotojai? Tai "Joint Action Youth Committee to Protest Mississippi Terror". Ką jie skelbia savo platinamuose lapeliuose? Prašau paskaityti:

Balsuotojus registruojantieji veikėjai Mississippi valstijoje yra baisiai mušami ir šaudomi.

Taikūs negrai demonstrantai puolami, mušami, net ir su policinių šunų talka.

Tie, kurie padeda negrams registruotis, taipgi negrų bizniai, padegami; tai atlieka rasistai. Visokia valstijinė pagalba atimama iš tų negrų, kurie drįsta registruotis balsuoti.

Tie, kurie padeda negrams registruotis, kad galėtų balsuoti, kišami ilgam laikui į kalėjimą.

Mississippi valstijos du dienraščiai, taipgi pramonė savo ofisus turi pastate po num. 60 E. 42nd St., Manhattane.

Mes reikalaujame, kad šitie dienraščiai pradėtų kampaniją už žmogaus teises Mississippi valstijoje, kad pradėtų kovą prieš rasistus, siautėjančius toje valstijoje.

Mes toliau reikalaujame: Išlaisvinti visus politinius kalinius iš Mississippi valstijos kalėjimų.

Kad prezidentas Kenedis pasiųstų į Mississippi valstiją kariuomenę apsaugoti tuos žmones, kurie registruojasi balsavimui.

Kad gubernatorius Ross Barnett ir vicegubernatorius Paul B. Johnson būtų suareštuoti; kad Baltųjų Piliečių tarybos ir Ku-klux klanas būtų paleisti, nes jie kovoja prieš JAV konstituciją.

Visi dori amerikiečiai privalo boikotuoti Mississippi valstijos produktus, pardavinėjamus Niujorko mieste.

Tokius lapelius pikietuotojai platina Niujorko gatvėse. Jie labai daug pasako. Jie parodo, kokia baisi padėtis viešpatauja toje valstijoje.

Niujorko žmonės neturi tylėti; jie privalo pareikšti griežtą protestą prieš tą terorą, kurį rasistai vykdo Mississippi valstijoje.

Gegužės Pirmąją niujorkiečiai tokį protestą pareikš savo demonstracijoje, įvyksiančioje Union Skvere, Manhattane.

Visi privalo ruoštis ten dalyvauti!

Tai bus tarp 4 ir 8 v. popiet.

Ns.

Kai kurios statistikos apie Amerikos našles

Per praėjusius 20 metų našlių skaičius JAV-ose per metus kyla daugiau negu 100,000. Šios statistikos reikšmę galima matyti šį skaičių palyginus su 80,000 našlių į metus skaičiumi 1920-1930 metų ir tik 50,000 skaičiumi šimtmečio pradžioje. 1961 m. kovo mėn. krašte buvo apie 8.4 milijono našlių ir yra tikimasi, kad jų skaičius ir toliau sparčiai kils.

Moterų našlių skaičius populiacijoje pralenkė vyrų našlių skaičių vis didėjančiu skirtumu — tai pasėka didesnio vyrų mirimo skaičiaus už moterų ir didesnio iš naujo vedybų skaičiaus vyrų mirimo skaičiaus už žmonų mirties. Dabartiniu metu proporcija tarp moterų ir vyrų našlių yra keturios su vienu. Prieš maždaug 50 metų ši proporcija buvo trupučiu daugiau kaip dvi su vienu.

1961 m. beveik trys penktadaliai moterų našlių JAV-ose buvo 65 metų amžiaus ir daugiau. Viena iš kiekvienų keturių našlių buvo tarp 55 ir 64 metų amžiaus ir tik viena iš kiekvienų 17 buvo jaunesnė negu 45 metų.

Našlės, be to, sudaro vis didėjančią moterų populiacijos proporciją su didėjančiu amžiumi. Apie 10% visų moterų tarp 45 ir 54 metų amžiaus ir 69% 75 metų senumo ir daugiau. Tačiau turėtų būti pažymėta, kad didelis naujų našlių skaičius yra vis dar amžiaus vidurkelyje. Iš 550,000 moterų, kurių vyrai mirė 1961 m., 90,000 buvo jaunesnės negu 60 metų amžiaus. Seniausios našlės sudaro mažesnę proporciją našlių, gyvenančių ūkiuose negu miestuose ar miesteliuose.

Daugumoje dėl duonos uždirbėjo mirties sulaužytų šeimų jo našlė gali išgyventi ilgus našlystės metus. Trys ketvirtadaliai moterų, likusių našlėmis 45 metų amžiuje, gali tikėtis gyventi dar 25 metus, o iš moterų, pasidariusių našlėmis 65 metų amžiaus, kiek daugiau negu pusė gali tikėtis išgyventi 15 metų ar ilgiau, o jų trečdalis—20 metų. Tad su gyvenimo ilgio didėjimu šiandienos našlės turi daug daugiau pasilikusių metų gyventi negu našlės turėjo šimtmečio pradžioje.

Daugiau negu du trečdaliai visų Amerikos našlių turi savo namus. Didelė jų dalis gyvena kartu su vaikais ar kitais giminėmis. Dauguma kitų našlių gyvena giminių namuose. Faktinai tik apie 6% našlių negyvena savo ar giminių namuose. Iš šių apie 287,000 yra nuomininkės, dirba savo gyvenamuose namuose ar panašiai. Apie 145,000 randasi senelių namuose ir keli tūkstančiai gyvena viešbučiuose ar panašiuose pastatuose.

Daugelis našlių turi rimtų problemų. Situacija ypač yra sunki 65 metų ar daugiau amžiaus našlėms. Vienas penktadalis jų turi atsakomybę auginti vaikus, 18 metų amžiaus ar jaunesnius. Pusei šių našlių yra reikalinga ieškoti uždarbio. Iš viso apie 2.5 milijono našlių (beveik trečdalis visų našlių) dirba, dauguma dalinai įstaigose, kaip telefono operatorės ar tarnautojos.

Didelis našlių skaičius randa sunkumų gauti darbą ar dėl savo amžiaus ar dėl to, kad jos nedirbo ilgą laiką.

A. C. N. S.

Dr. Jono Stanislovaičio prelekcija ir paveikslai

Šį sekmadienį, balandžio 21 d., "Laisvės" salėje, 102-02 Liberty Ave., Ozone Parke, įvyks labai įvairus parengimas:

Dr. Jonas Stanislovaitis duos prelekciją apie žmonių sveikatą ir rodys paveikslus. Jaunuoliai duos muzikos ir deklamacijų. Ir bus pagerbti mirę LLD 185 kuopos nariai.

Taipgi, visi atsilankę būsite pavaišinti kava ir tortais.

Pradžia 2-rą valandą popiet.

Būkime visi. J. G.

Atsidaro Baranikienės kūrinių paroda

May Stevens - Baranikienė turės savo kūrinių parodą ROKO galerijoje per trejetą savaičių pradedant balandžio 22 iki gegužės 15-tos. Tačiau pati pirmoji —atidarymo — diena jau rytoj, balandžio 20-tą.

Atidarymo diena artistams būna bene didžiausia diena. Sukviečiami dailės kritikai, spaudos atstovai, asmeniški draugai ir bičiuliai. Tas, ką pasako kūrinius apžiūrėję kritikai, daug reiškia tolimesnei parodos eigai.

Baranikienės didžiajai dienai taipgi tikimasi dailės kritikų ir kitų retų svečių, meno ir liaudies judėmų atstovų. Įdomu bus ne vien pamatyti jos kūrinius, bet taip pat susitikti dailininkę ir jos artimuosius.

Primintina, kad ji parodon išstato apie 20 paveikslų, kurių gera dalis vaizduoja šiandieninį mūsų gyvenimą, jo problemas. Tuomi paroda ne tik įdomi, bet ir svarbi. Dėl to jos paveikslai yra susilaukę įžymių asmenų įvertinimo dar pirm parodos.

KVIEČIA Į PARODĄ

Į atidarymą dailininkė ir parodos rengėjai kviečia visus Laisvės skaitytojus. Adresas: ROKO galerija, 867 Madison Ave., N. York. Bal. 20-tą valandos nuo 3 iki 5. Kitomis dienomis 11 ryto iki 5:30. Sekmadieniais uždaryta.

S.

Po miestą pasidairius

Vieškelių tvarkymo komisionierius sako, kad pereitoji žiema New Yorke ir apylinkėje paliko apie 2,000,000 gatvėse duobių. Jau apie 186,000 jų pataisė, bet dar yra daug taisyti. Prašo gyventojus pranešti telefonu: WO. 4-2110, kur tokių duobių yra.

Pranešimas!

New Yorko ir New Jersey organizacijos prašo susilaikyti nuo savų parengimų birželio (June) 28-čią, o dalyvauti piknike American Committee for Protection of Foreign Born. —K

Tuščios Vakarų pastangos

New Yorkas. — Jungtinių Valstijų vyriausybė pareikalavo iš Vakarų Vokietijos, kad ji sulaužytų kontraktą su Tarybų Sąjunga reikale didelių naftos vamzdžių. Po to Vokietija atsisakė pristatyti TSRS vamzdžius.

"The New York Times" redakciniame rašo, kad tai nevykusi JAV politika, nes tas "žygis" nesulaikys Tarybų Sąjungos darbų, o tik sutrukdys metams, o daugiausiai dvejiems vamzdžių nutiesimą į Baltijos priepaukas.

Jungtinės Tautos, N. Y.— Senegaliečiai, iš Afrikos, padavė skundą prieš Portugalijos užpuolimus. Pereitąją savaitę portugalų bombonešiai degino senegaliečių kaimus.

Washingtonas. — Jungtinėms Valstijoms nepatinka, kad Egiptas didina savo militarinės jėgas.

KRISLAI

(Tąsa iš 1-jo pusl.)

giesmę. Visi jie tebekursto "laisvąjį pasaulį" dar labiau ginkluotis ir ruoštis atominiam karui.

Štai vieno jų laikraščio per visą puslapį balandžio 15 d. antraštės: **"12 NATO narių sukurs atomines pajėgas. Per metus sudarys šiaurės Atlanto branduolinį laivyną bei aviaciją. Vyriausiu viršininku bus JAV gen. Lyman Lemnitzer."**

Kiek čia pasiutusio džiaugsmo ir pasitenkinimo!

—:—

Brooklyno prancūzkonų "Darbininkas" iš Tarybų Sąjungos pribuvusius dvasininkus pavadino barzdotais vilkais tikinčiųjų avidėje."

Šitaip vieni dvasininkai atrodo kitiems dvasininkams. Argi tai ne gražu?!

—:—

Misisipės valstijoje negrų pajamos tris kartus mažesnės už baltųjų pajamas. Be to, bendrai paėmus, negrų šeimos gerokai didesnės už baltųjų šeimas.

Neišbrendamame skurde gyvena mūsų juodųjų žmonių masės.

ĮVAIRIOS ŽINIOS

TSRS įves daug naujų pakaitų

Maskva. — Tarybų Sąjunga dar pereitais metais paskyrė specialų komitetą paruošimui naujiems pergrupavimams šalies. Tatai yra reikalinga paleidus veiklon daug naujų elektros jėgos gaminimo jėgainių, atidarius vidaus vandens kelių ir paleidus darban daug kitokių įmonių.

Naujas pergrupavimas liečia ir Pabaltiją. Numatoma, kad ateityje Lietuvos, Latvijos ir Estijos tarybinės respublikos ir Kaliningrado sritys veiks bendrai, kaip viena ekonominė ir politinė sritis.

PANAMOS PROTESTAS

Panama. — Jungtinių Valstijų armijos daliniai šaudė raketomis ir įvyko sprogimas, kuris užmušė tris Panamos respublikos vaikus. Panamos respublika protestuoja prieš JAV karinius pratimus ir reikalauja atlyginimo vaikų tėvams.

PAKISTANAS ATMETĖ PROTESTĄ

Karačis. — Pakistano vyriausybė atmetė Indijos protestą. Indija protestavo prieš Pakistano sutartį su Kinija Kašmyro sienų reikalais, pagal kurią 2,000 ketvirtainių mylių plotas pereina į Kinijos teritoriją. Pakistanas pareiškė, kad siena nustatyta pagal Kinijos ir Anglijos 1899 metų sutartį.

PAKELS PLIENO KAINĄ

Washingtonas. — Plieno gamintojai paskelbė, kad jie pakels po $6 ant plieno tonos. Pereitaisiais metais jie tą pat norėjo padaryti, bet tada prezidentas Kenedis nesutiko. Šiemet jis pakėlimui kainų nepriešrauja. Reiškia, pakils ir kainos reikmenų, kurių pagaminimui vartojamas pliena.

KINIJA ATMETĖ UŽMETIMUS

Pekinas. — Kinija griežtai užginčijo Jungtinių Valstijų kaltinimus, būk ji gamina opiumą ir pasaulyje platina. Kinija sako, kad tai šmeižtas, kurį JAV negali faktais paremti. Ji sako, kad dabar daugiausiai narkotikų gaminama ir platinama Jungtinėse Valstijose.

Rio de Janeiro. —Vokietijos Demokratinė Respublika Brazilijai suteikė $50,000,000 paskolos.

Louisville, Ky. — Sulaukęs 56 metų amžiaus mirė B. Martin, dramos ir filmų kritikas.

GIVE
to your
RED CROSS
Always there...
with your help